

હિરે: ઓઁ આશ્રમ - પ્રકાશન

માયાંજીલિ

સારોળ લારેન્ડ્ર કારાવાણા

ଶ୍ରୀ
ବିଜ୍ଞାନ

નંબર : ૪-૮-૧૮૮૮

પૂજય શીમેટા

[દેહત્વાગ : ૨૩-૭-૧૯૭૬]

ଓরি: ৩

ଭାବାଂଜଲି

(ବସନ୍ତତିଳକ)

ମାରା ଅସଂଖ୍ୟ ଅସମୁଣ୍ଡ ଅନେକ ହାତୋ,
କେଣୁ ନାହିଁ ଦିଲ ଥିଲା ଧରୀ ରନେଇ ଡାଙ୍ଗା;
ଆହୀର୍ ନେ ଝୁଦ୍ୟନା ଅତି ଡାଙ୍ଗ ଭାବେ,
କେଣୁ ହୀଥୁଁ ନଥିଲ ଲୁବନଦାନ ପ୍ରେମ.

ଏବା ଵିଶାଖ ଦିଲନେ କରିନେ ପ୍ରଭ୍ରାମ,
ଯାଚୁ ପ୍ରଭୁ ପଥ ମହି ତଥ ଭାବ-ସାଥ;
ରାଜୋ ମନେ ପ୍ରଭୁ ! ସୁପାତ୍ର ସହୈବ ଏନେ,
“ଭାବାଂଜଲି” ଝୁଦ୍ୟନୀ ଧରୁ ପାଦପଦ୍ମମେ !

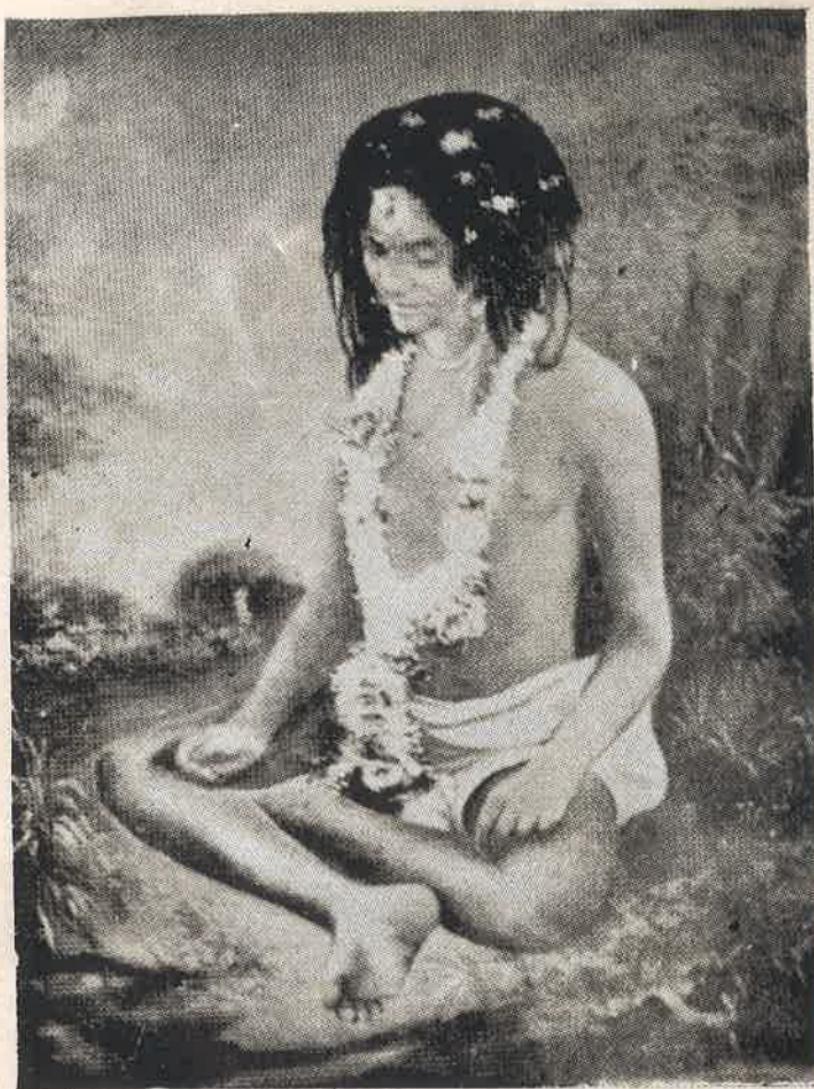
—ସରେନ୍ଦ୍ରାନ୍ତିଷ୍ଠିତ

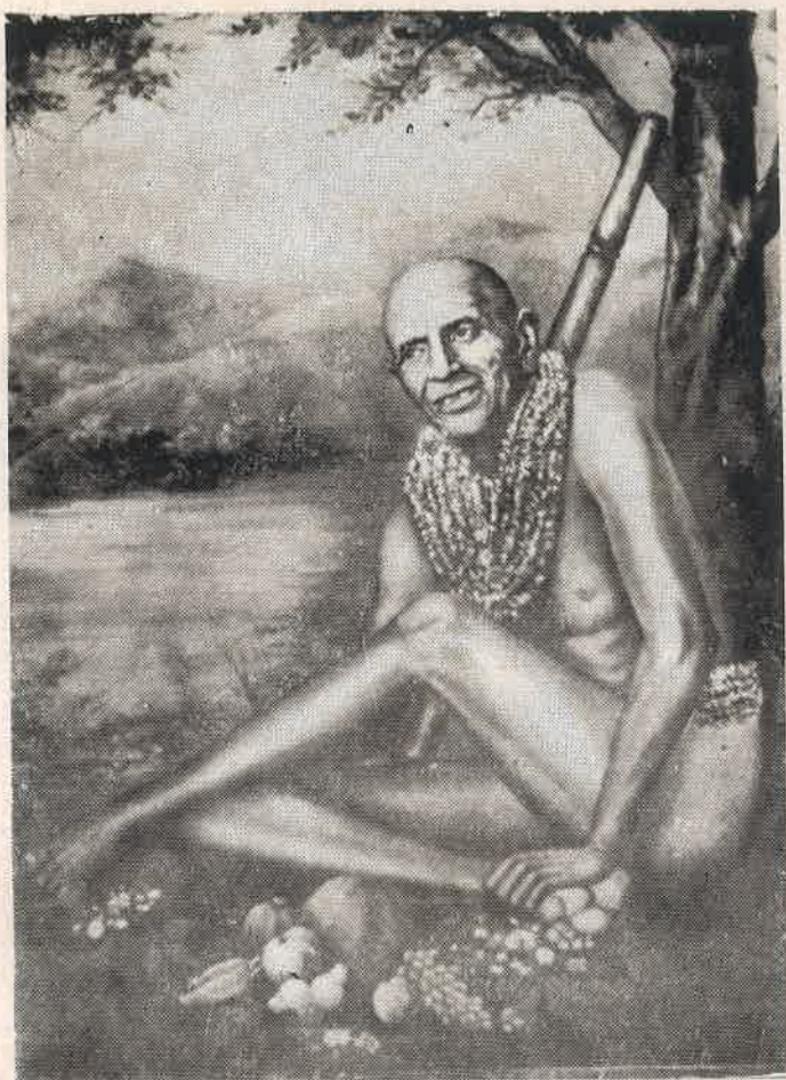
ॐ

હરિઃ અં
નામસમરણ અહિમા હુદે, પ્રગટો પારાવાર;
નાથ ! તમારા નામનો, જગ હું જ્યજ્યકાર !

પૂજય શ્રીભાલયોગિજી મહારાજ

પુ. કેશવાનંદજી મહારાજ

ଓରି: ୩୫

ଭାବା ଜଲ.

ଦେଖକ

ଶ୍ରୀମତୀ ଭରୋଜବ୍ରହ୍ମେନ ପୁରୈନ୍ଦ୍ରଭାର୍ଥ କଂଟାଵାଣୀ

ମାତ୍ରା ଏ ଯତ୍ତା ଓ
ମାତ୍ରା ଏ ଯତ୍ତା

ମାତ୍ରା
୧୪-୧-୨୮

: ସଂପାଦକ :

ଶ୍ରୀ ମାଣେକ୍ୟେନ ନିଧାଭାର୍ଥ ସୋଲଙ୍କୀ (U.K.)

ଶ୍ରୀ ଜ୍ୟୋତ୍ସ୍ନାଭାର୍ଥ ପୁଶ୍ପମନଭାର୍ଥ ସୋଲଙ୍କୀ (U.K.)

ଶ୍ରୀ ଶୁଣୁବନ୍ତିଷ୍ଠେନ ପାଲକୃଷ୍ଣ ସୋଲଙ୍କୀ (U.K.)

● પ્રકાશક :

- કુ. નીતાણહેન ખુશમનબાઈ સોલંકી (U.K.)
કુ. સપનાણહેન ખુશમનબાઈ સોલંકી (U.K.)
ચિ. હિતેન્દ્રલાઈ બાલકૃષ્ણ સોલંકી (U.K. લેસ્ટર)

(c) શ્રીમતી સરોજઅહેન સુરેન્દ્રલાઈ કાંઠાવાલા

● પ્રથમ આવૃત્તિ : ૧૯૬૩ ૧૦૦૦ પ્રતો

● દ્વિતીય આવૃત્તિ : ૧૯૮૫ ૧૦૦૦ પ્રતો

● મૂલ્ય : ૨૪+૪૮=૭૨

● ટિંબત- ૫ રૂપિયા (૫-૦૦)

● પ્રાપ્તિસ્થાન :

- (૧) હરિ: ઊં આશ્રમ, પો. બો. નં. ૭૪, નડિયાદ-૩૮૭ ૦૦૯
(૨) હરિ: ઊં આશ્રમ, સુરત-૩૮૫ ૦૦૪

● સુરક્ષા :

પ્રણવ પ્રિન્ટર્સ

શ્રી પ્રવીણુચંદ્ર એન. ગામી

૧૧/અ, વિજય ડોલેની

સરદાર પટેલ ડોલેની પાસે

ઉસ્માનપુરા, અમદાવાદ-૧૩

ହରି: ୩୫

ଅ ୮୯ ଷ୍ଟୁ

(ଵସଂତତିଳକ)

ଜେଣୁ ଦୀଘୋ ମୁଜ ପଥେ ନିଜ ମୂଳ ସାଥ,
ଜେନା ଝୁହେ ମୁଜ ପ୍ରତି ବଣୀ ଭାବ-ଧାର;
ଆପା ପତି ପ୍ରିୟ-ପଦେ କରିନେ ପ୍ରସ୍ଥାମ !
ଆଜେ ଧରୁଂ ଉଭୟଙ୍କେ ମୁଜ କାବ୍ୟ-ଭାଗ !

ସରେଜଖଣ୍ଡ

કુરિઃ ૩૦

કૃપા-પ્રસાદ

(પ્રથમ આવૃત્તિના લેખકના એ યોગા)

સદ્ગુરુ—મલન કૃપા થઈ, લાધ્યં જીવનધ્યેય;
જીવનસાધનથી પ્રલો ! પાસું જીવનશ્રેય.

શ્રી સદ્ગુરુ ચરણુકમણે હૃદય-અર્થી અર્પાતા આ
ભાવ-પ્રવાહ જનતા-જનાર્દન સમીપ મુક્તવાનું સહભાગ્ય મને
પ્રાપ્ત થયું છે એ પ્રભુની પરમ કૃપાનું પરિણામ સમજું છું.
પૂજ્ય ગુરુહેવની ચેતના-કૃપાથી હૃદયમાં દૂરી રહેલા એક પઢી
એક હોઝરા એ મારો જીવનનો અદૂલુત અનુભવ ગણું છું.

મારા હૃદયની રેતાળ ભૂમિમાં આવાં ભાવ-ભક્તિની
સુવાસ પ્રસારતાં ભાવ-પુરુષો ગુગે એ ચમત્કાર નહિ તા બીજું
શું કહેવાય ? વળી અજ્ઞાય ઘરના તા એ છે કે રામનવમીના-
ચૈત્ર સુહિ નોમના મંગળ પુનિત દિનની આગાહીમાં આ
હોઝરા દૂટતા રહેલા. હું, સ. ૧૯૬૧ની આ વાત છે. રામ-
નવમી નજીક સરી રહી હતી તેનો મને ખ્યાલ પણ ન હતો.
રામનામના હોઝરા સ્કુરવાની શરદ્યાત થતાં મને આશ્રી
થયું. મેં ક્લેનડરમાં જોયું તા સાત દિન બાદ રામનવમી

હતી. હદ્યનો ભાવ-પ્રવાહ શુરૂચેતના-કૃપાથી તેમનાં ચરણો
પલાળી રહ્યો હતો. સપ્તાહ બેઠો હોય તેમ સાત દિન એ
પ્રવાહ અવિરતપણે વહેતો રહ્યો. રામનવમી વીતી જતાં
રામનામના દોહરાની પૂર્ણાહુતિ આપમેળે થઈ ગઈ.

ચેતનમાં પ્રગટેલા એ દિવ્ય ઉચ્ચા આત્માનો સંપર્ક
થવો એને હું જીવનનો મહાઅનુભવ ગણું છું. તેમના ચૈત્ય
સડારાથી દિલનો વિકાસ કરવો, જીવનનો ઉત્કર્ષ કરવો, પ્રેમ-
સાપાન ચટવાં એ જ હવે તો જીવનનું મહાકાર્ય બની રહેણો.
તેમની કૃપાથી હદ્યની ઉજાજડ બોખ ઉપર વવાયેલાં ભાવ-ખીજ
હવે એંકુરિત બનો, કુલો, કલો એને સાગાય જીવનને મારી
મધુર સૌરક્ષથી ભરી દો. એ જ મારી પ્રભુને ચરણુકમળે આર્દ્ધ
ને આત્મ દિલની પ્રાર્થના છે.

ભાવના વિનાનું જીવન લૂણ વિનાના અન્ન સંસું શીકું
છે, નીરસ છે. ભાવરહિત હદ્યથી જીવન-માર્ગ ચાલતાં
ચાલતાં અમ વર્તાવ્ય છે, થાક લાગે છે. નિરાશાની ઊંડી
ખીણુમાં પડવાની પળે પળ લીતિ રહે છે: એટલે જીવનનો
થાક હરી લે એવી ભાવ અને ભાવનાઙ્ગી ઔષધિ સદાય
હદ્યમાં ઘૂંટચા કરવી એ જ જીવનનો હેતુ હોઈ શકે.

પ્રભુ પ્રતિ અચલ-અતૂટ શક્તિ જ એક માત્ર ભાગનું
સાતત્ય જળવવાનું એક સખળ સાધન છે. શક્તિઙ્ગી નાવ
અને કર્મઙ્લી હલેસાં વડે ભવસાગરનાં અક્ષાટ ગર્ભતાં નીર
તરીને પેલે પાર પ્રભુના પરમ ધારે પહોંચવાનું છે. શક્તિ તૂટી
કે તેમાં ગાંધું પડ્યું તો ભવજલના અતલ ઊંડાણમાં
દૂષ્યા સિવાય ઢાઈ આરો જ નથી. એટલે અંતર્યામી પ્રલો!
તારાં વિમલ ચરણે દિલની પ્રાર્થના છે કે:—

અદ્વાકેરી નાવડી, ભક્તિ કેરાં નીર;
કર્મ હલેસું હાથમાં, પાર કરો રધુવીર !

* * *

એક બ્રેયાર્થી સાથે થયેલો સંવાદ પણ આ
'ભાવાંગલિ'માં ઉમેરવા નેવો લાગ્યો છે.

બ્રેયાર્થી : તમને કાવ્યની સ્કુરણ્યાથી જીવનમાં ભાવના
પ્રકટી રહી છે, તો નેના તરફનું તે પ્રદાન છે તેમની ભક્તિ-
અદ્વા અંગેની સમજણું પર તમે કંઈક પ્રકાશ પાડી શકોશો ?

પ્રત્યુત્તર : ભક્તિ-અદ્વા વળે અંગે સમજભાં ને ધરેડ-
યુક્તા સમજણું છે તેના કરતાં તેમાં કોઈ જુદા જ પ્રકારની
જીવનને ઘડવાની તાઓશીની અનોખી સમજણું છે.

જીવનમાં કર્મની સાથે, અથવા તો ભળતા જતા
પ્રસંગો સાથે, સાધનાના ભાવનો ડેવી રીતે મેળ ખવરાવવો
ને તે રીતે જીવનમાં સુમેળ, સંદ્રભાવ, ખમીર ને તેવા પ્રકારનું
જીવન ડેળવાથ, ધડાય તેવી ગુણશક્તિ પ્રકટતી રહે, ને તે
પરત્વેનું જથ્થત શાનદાર અગ્રટનું રહે, તેવી હૃદયની હૃદયમાં
હૃદયથી ઉત્કટમાં ઉત્કટ જિજ્ઞાસાને પોથણું મળ્યાં કરે તેવી
ભાવના ડેળવાયાં જથ્થતેવા હેતુની સભાનતાથી નામસ્મરણુ,
પ્રાર્થના, ભજન, આત્મનિવેદન, સર્પણ તથા પોતાનાં
વિચાર, વૃત્તિ ને જીવદ્શાનાં વલણાનું તરથતાથી પૃથકુરણુ
કરતાં રહી, તે તે વિચાર, વૃત્તિ ને વલણું મદારતાં જવું
—એવાં સાધનસામન્યી તે જીવનનું ભાથું છે. એહાં ડાલમાં
મને પ્રભુરૂપાથી સમજાયું છે. વળી અદ્વા એ તો શાનાત્મક
છે. તાઓશીની ભક્તિની રીત પણ અનોખી છે.

બ્રેયાર્થી : એમની ભક્તિની સમજણુંમાં ને અનોખી

રીત તમને લાગે છે તે કેવી રીતે? તમને ઢીક લાગે તો
જણાવવા વિનંતિ છે.

પ્રત્યુત્તર : મળેલું જીવન અને મળેલી પરિસ્થિતિથા
કોઈ બિન પ્રકારે કચાયે લક્ષ્ણ નથી. કર્મ એ તો ભાવનાને
આકાર આપવાનો. સમર્પણ-યત્ન છે. જીવનમાં આવી ભણતા
પ્રસંગો જીવન-વિકાસને માટે ધડતરણ છે. જો હૃદયમાં
હૃદયથી જ્ઞાનભક્તિની જ્યોત જગતી રહે તો પ્રત્યેક પ્રસંગ
ગુરુરણ જની જય છે. પ્રસંગમાંથી જોધ, હૈયાસૂઝ, વિવેક,
સમજણ ને તેનું તારતમ્ય જો ન પકડી શકાય તો લક્ષ્ણ
સર્વતોસુખી ડેળવાઈ નથી એમ પ્રમાણાનું. લક્ષ્ણથી તો
યુદ્ધનો યોગ પ્રગટે. લક્ષ્ણથી યુદ્ધને પ્રકાશનો અનુભવ થાય.
લક્ષ્ણનું જળ હૃદયમાં પ્રગટાના હેખાતા વિસંવાદમાં તેવાને,
પ્રભુ દૃપાથી, સુસંગતિ લાગે. વિસંવાદ, વિરોધ લાગે છે
તેનું ભૂળ તો આપણામાં છે. વળી લક્ષ્ણથી લાગણી, જર્મિ,
ભાવના, વૃત્તિ, વિચાર આહિનાં પૃથક્કરણ પરતે સમાનતા
ડેળવાય; ને તે વિષે જાગૃત થવાનું તો મને કદી આન પણ
ન હતું. પ્રત્યેક કર્મ, પ્રસંગ ને મેળાપ કે વાતચીત સમ્યે
મનની જર્મિ, ભાવના, વિચાર, વૃત્તિ વગેરે કેવાં કેવાં રહે
છે તેના પરથી જીવને પોતાની દક્ષા ને ભૂમિકાની અધર
પડી જવી જોઈએ; એવું પ્રત્યક્ષ ગુરુ-જ્ઞાન લક્ષ્ણભાંથી
પ્રગટાનું જતું અનુભવી શકાય છે. લક્ષ્ણ એ વ્યવહારમાં
જ્ઞાનની ભાવનાથી વર્તવાની ઉત્તમમાં ઉત્તમ રીત છે ને તે
જીવનની સાથે એતપ્રેત થયેલી છે. એવી જ્ઞાનપૂર્વકની
લક્ષ્ણ ડેળવવાથી જીવનમાં આવી ભણતા સર્વ પ્રસંગો,
સંબંધો, વર્તન-વ્યવહાર વગેરેમાં શાંતિ, તરસ્થતા, સંમતા,
સહનશીલતા ભતસહિષ્ણુતા, ત્યાગ, ધીરજ, ઉદ્ધરતા, સાહસ,
હિંમત, પરાક્રમ, સાહજિકતા, નિખાલસતા આહિ ગુણો પણ

શેળવાતા જતા અનુભવાય છે; ને તેવા ગુણોના પાથેય વિના ભક્તિ કૃદી પણ પાંગરી ન શકે. આવા ગુણોનો ઉદ્ય થતાં જ હૃદયમાં ને જીવનમાં ભક્તિની પ્રતિષ્ઠા પ્રત્યેક કરણમાં થતી જતી અનુભવાય છે. જીવ-સ્વભાવ અને જીવ-પ્રકૃતિનો રંગ અદ્ધાતો જથું એનું જ નામ સાચું ભક્તિનું સ્વરૂપ. એનાથીએ આગળનાં પગથિયાં છે, પરંતુ હાલના તથકે તો મને આટહું સમજાય છે.

બ્રાહ્યાર્થી : એહોહો ! તમે તો જહુ સરસ ભક્તિ વિષેની સમજણ આપી. તારે હવે તમારી ગુરુ વિષેની શી સમજણ છે ?

પ્રત્યુત્તર : ખાળકને ચાલવાની સહજ ઉત્કટ તમના પ્રગટાં તેને અંગળ દેખાડીને કે આપીને તેની ચાલવાની ભાવનાને માખાપ પોષણ આપ્યાં કરી, તેમાં ગતિ પ્રગટાવી, તેવી ભાવનાને જેમ આકાર પમાડવાને પ્રેમ-ઉમળકાથી ઉદ્ઘત થાય છે, તેવી રીતે ગુરુ સાધકના જીવનને ઘડતો હોય છે. ગુરુ એ કંઈ રથુણ પદાર્થ નથી. ગુરુની ભાવનાને વિસ્તાર જીવનનાં જુદાં જુદાં કર્મનાં ક્ષેત્રાભાં થતાં પ્રત્યક્ષ અનુભવાય છે, ને ગુરુની ભાવનાની ઉત્કટતા હૃદયમાં જિજાસાભાવે જીવતી થતાં તે આપણે જાગ્રત ચોડીદાર પ્રત્યેક પણ રહ્યા કરતા હોય છે. અને એવી હૃદયની હૃદયમાં હૃદયથી જીવનધ્યેય પરતવેની જાગ્રત સલાનતા પ્રકટે છે તે પણ ગુરુ જ છે, ને તે સાચો ગુરુ છે. ગુરુ એ કંઈ મારીનું ખાલી પૂતળું નથી. કંઈક પણ શીખવાને માટે કોઈક ને ડોઈક કનેથી તે શીખવાનું બને છે; ને શાળામાં જેમ આગળ શીખવાને માટે શિક્ષક હોય તેમ ગુરુ પણ શીખવા માટે છે. પરંતુ એની હૃદયમાં હૃદયથી ઉત્કટમાં ઉત્કટ ગરન્ઝ જાગ્રત વિના ભાવનાથી સતત એકખારું પળેપળ એને શાનભક્તિપૂર્વક

જીવનધ્યેયના હેતુના જ્ઞાન ભાંન સાથે વળળી રહી શકાતું નથી, તે પણ હુક્કિકત છે. જેમ જેમ શીખવાની તીવ્ર ભૂષણો એવી અરેખરી હિલની ગરજ પ્રકટે, ત્યારે જ શુદ્ધ દ્વારા સાધકનું કેળવવાનું બને છે, ને ત્યારે આપણા આધારમાં શુદ્ધ ચોતે જ છતો થતો જતો અનુભવાય છે. હાલમાં તે આટલું બસ.

શ્રેયાર્થી : ત્યારે સાધના કરવાની કંઈ વિધિ ખરી કે નહિ?

પ્રત્યુત્તર : તેઓશ્રીની સાધનાની રીત તો એ પ્રકારની છે કે સફળ કર્મો કરતાં કરતાં તેમાં પ્રભુના નામસરણની ભાવના જીવતી, તરતી રહ્યા કરે, કર્મથી કરી હૃદયની ભાવના સાકાર પામે, ‘કર્મ ઘડાવા કાને ને ધ્યેયની ભાવનાને પુષ્ટ કરવા માટે છે,’ એવા હેતુનું જ્ઞાન-ભાન રહ્યા કરે અને તેવાં સફળ કર્મો શ્રી પ્રભુપ્રીત્યર્થે જ યનભાવાર્થે થયાં નિય, જીવનમાં ભગતા પ્રત્યેક કર્મમાં મનાદિ કરણેનો જીવન-વિદ્ધાસના જ્ઞાન સહ બાકીની ભાવનાથી સુમેળા જમતો રહે, તેમાં શાંતિ, પ્રસન્નતા, તાટસ્થય, સમતા, સહભાવ આદિ પાંગરતાં અનુભવાય અને તે તે અધું પાછું શ્રી પ્રભુનાં ચરણકમળે પ્રેમભક્તિભાવે સમર્પણ થયાં જય—એને તેઓશ્રી ટૂંકમાં સાધના કહે છે. જીવનથી અતિરિક્તપણે, નિરાળી એવી ડોઈ સાધના નથી.

○ ○ ○

મારા હૃદયના ભાવને ભૂત્તામંત કરવાની, વાણીમાં વ્યક્ત કરવાની શક્તિ ને પ્રેરણા દેનાર, કાવ્ય-સર્જનની કળાં અક્ષનાર, હિલની ભાંડી સૂક્ષ્મ સમજણું પ્રેરનાર, ભાવને વર્તન-વ્યવહારમાં સાકાર કરવા મથાવનાર મારા પૂજય શુરૂદેવના

ચરણુયુગલે આજે દિલના ભાવભીના અનેકાનેક પ્રથામ છે.
તેમની ચેતના મારા સક્ષત આધારની શુદ્ધિ કરી મને
અધિકાધિક નિર્મણતામાં પ્રગટાવી પ્રભુનું સાધન બનાવો એ
જ પ્રાર્થના છે.

અંતે મારાં સર્વ સંસારી સ્વજનો જેમણે મને આ
માર્ગ પ્રયાણ કરવાની દિલની ઉમળડાભરી ઉદાર હિન્દની
સંમતિ દીધી છે ને સરળતા આપી છે, તેમને પણ દિલના
પ્રથામ છે. તેમનો જેટલો આલાર માનું તેટલો આછો છે.
તેમની સહૃદી હૃદ્ય-આશિષે મારા પંથે ચેતન, જેમ
પૂરતી રહેશે.

મારા પૂજ્ય પતિહેવની પણ હું શુવનભર ઝર્ણી હું
ને રહીશ, તેમના વિશાળ, ઉદાર, મૂડ દિલની સંમતિ સદાય
મને ગ્રેમથી ભલ્યા જ કરી છે. તેમના અહેસાનનો બદલો તો
તેમના તેવા પુનિત ભાવને લાયક બનીશ ત્યારે જ યત્કિંચિત
વાળી શકીશ.

પૂનિ ડેમંતાઈ નીચદંડ જેમણે મારા હોઢરા જેમ
નેમ બનતા રહેલા તેમ તેમ તેને મહારી આયા છે, તેમનો
પણ અંતઃકરણપૂર્વકનો આલાર માનું હું.

‘સાવંજલિ’ની પ્રસ્તાવના સુ.શ્રી. જયભિજયુએ લખી
આપીને મને ખરેખર ઉપકૃત કરી છે. તેઓશ્રી જેવું લક્ષિત-
શીલ, સંરક્ષણસંપન્ન હૃદ્ય જ કાલીંદેલી લાઘામાં લખાયેલા
આ હોઢરા પાણનો મર્મ પામી શરેદે એમ છે. તેઓશ્રીએ,
ખૂબ વ્યવસાયમાં હોવા જીતાંય, સમય કાઢીને પ્રસ્તાવના લખી
આપીને આ પુસ્તિકાની ગુણુવતામાં વૃદ્ધિ કરી આપી છે,
એ બદલ તેઓશ્રીનો અંતઃકરણપૂર્વક ખૂબ ખૂબ આલાર
માનું હું.

—સરયુ

સરેજ કંદાવાળા

નિવેદન

(દ્વિતીય આવૃત્તિ)

શ્રીમતી સરોજભેણ કાંટાવાળાની ‘ભાવાંજલિ’
પુસ્તકની બીજી આવૃત્તિ પ્રસિદ્ધ કરતાં હર્ષ થાય છે. ગ્રથમ
આવૃત્તિ ખૂબ પ્રશંસા પામેલી ને શ્રીમતી સરોજભેણ
કાંટાવાળાએ પોતાના ખર્ચે પ્રસિદ્ધ કરીને આશ્રમને તેની
૧૦૦૦ પ્રતો ત્યારે લેટ આપેલી ને શ્રી નીછાભાઈ સોલંકી
(લીસ્ટર U.K. નિવાસી) ને આમાંના કાવ્યો ખૂબ જ ગમી
ગયાં. તેમણે આ બીજી આવૃત્તિના પ્રકાશનનો તમામ
ખર્ચ સહખ્રં આપવાની ‘એક્ઝર’ કરી.

શ્રી નીછાભાઈની આર્થિક સ્થિતિ સામાન્ય ગણાય
છતાં તેમણે આ પહેલાં પણ પૂજયશીનાં ત્રણ દળદાર
પુસ્તકો પોતાના આગવા અંગત ખર્ચે છપાવી આપ્યાં છે.
તેઓ આ ચોથું પુસ્તક છપાવી આપે છે. તેમનો પૂજય શ્રીમારા
માટેનો ને તેઓશ્રીના સાહિત્ય અને પ્રવૃત્તિઓ માટેનો
પ્રેમલાવ અનેડ છે. તેમનો હાર્દિક આભાર માનવાને શરૂઆત
કૂંકા પડે.

ઉરિઃ ઉં આશ્રમ
નડિયાદ
તા. ૧-૧૨-૮૫

ઉરિઃ ઉં આશ્રમ
દ્રુષ્ટી મંગળ
નડિયાદ-સૂત

અનધિકાર ચેઠા

કવિતા કવિ નયત માંહ,
વીજળી જેમ ગગન માંહ.

કવિ જન્મે છે, પાકતા નથી.

કવિતા--નિર્જરણીનો સ્લોત પિંગળમાંથી પ્રગટ થતો
નથી : હૃદયની કુંજમાંથી જન્મે છે. ઘણી નિશાળોએ અનેક
વિદ્યાથીઓને પિંગળ, છંદ ને ઉપમા-અલંકારનાં શાખ
રટાંયાં હશે : પણ ધતિહાસ સાખ પૂરૈ છે, કે એ બધા
કવિ પાકચા નથી : બદકે અનુભવ એમ કહે છે કે લગ્નસગ
નિશાળે ન ગયેલા અથવા નિશાળમાં ફંલખાતા કવિ
થયા છે.

એક રીતે જેઈએ તો હરએક માનવ મનમાં કવિ
એઠેલો છે : અથવા આગળ વધીને એમ કહીએ કે ધ્યાન
એક કવિ છે, અને માણુસ એ એનું કાવ્ય છે. ધ્યાનની
અલિવ્યક્તિ જેમ ઘણી વાર માણુસમાં નીરખાય છે : એમ
ઘણી વાર માણુસમાં કવિતાની અલિવ્યક્તિ પણ જેવા મળે
છે. જેનો સ્લોત ઘણે જાંદેથી આવતો હોય છે, સહજ
રીતે આવતો હોય છે : ભાવ કે ભાવાની એંચતાણ એને
કરવી પડતી નથી. આવા કવિ જન્મે છે, પાઠશાળાના આંદે
પાકતા નથી.

અભિવ્યક્તિ એક અતિ અગત્યની ચીજ છે. મહાકવિ વાદમીકિની પૂર્વાવસ્થા-વાલિયા લીલમાં અંદર અભિવ્યક્તિનો ચકમક પડ્યો છે, એની ડોઈને સૂજ નહોતી. એનું પરિવર્તન કરનાર મહર્ષિ નારહે આપેલો રામનામ સમરણ મંત્ર પણ એ અવળો જ જપતો હતો : અને એ પ્રકારે વાલિયા ભીલ લક્ષ્ણ વાદમીકિ થાય એ સંલાચના શક્ય હતી : પણ મહાકવિ વાદમીકિ નિષ્પન્ન થશો, એ કલ્પના પણ અસંલબ હતી. ચકમક લોઢા સાથે ઘસાયો, પારસને જીવનલોહ સ્પર્શયું ને જેની રાહ હતી એ અભિવ્યક્તિ જાગી ઉठી.

એક વાર કૌચપક્ષીના ચુગલને જેયું : એકને હણાતું જેયું, ને એકને હૈયાદ્રાટ કંદન કરતું જેયું : ને કવિત્વનું પાતાળ-અરણુ ફૂટયું ! લોઢું ને ચકમક ઘસાયાં ને તણુખા અગ્યા. એ તણુખાએ ચુગચુગને અજવાળનાર અંથરીપ પ્રગરાવ્યો. પદ એ પ્રભુની પહેલી લેટ છે, એવું હમેશાં લાગ્યું છે : ને ભાગ્યશાળીને જ એ લેટ મળે છે : નહિ તો જીવનસર વતરણાં ઘસ્યા કરવાં પડે છે, ને સરવાળે કંઈ પ્રાપ્ત થતું નથી !

વાદમીકિ કવિ બન્યા. સંસારમાં પહેલું પદ જન્મ્યું, તવારીણ ત્યાંથી આરંભાઈ !

મનને એમ લાગ્યા જ કર્યું છે, કે દરેક માણુસની અંદર જેમ ઈશ્વર વસેલો છે : એમ કવિતા પણ છુપાયેલી છે. મસ્તીની પળોમાં એક ઠઠિયારાને પણ ગીત ગણુગણુતો જેશો, ને પુલકિતહૃદયા ગોવાળણુને પણ કંઈક શુંજતી

સાંલળશો. એટલે જેમ દરેક પહોડની કઠણું પાખાણું શિલાઓના
અંતરાલમાં સુસ્વાહુ જળ રહેલું હોય છે : પણ એમાંથી
અરણુંપે તો ડોઈક જ જળ બહાર અલિવ્યક્તિ પામે
છે : ને એ માટે એ અરણુને કઠોર ઝંગરાનાં હિલ કોરવાનાં
હોય છે : ન જણું એ હિલ કોરતાં ડેટલાંય જળ સુકાઈને
આડધે રસ્તે રહ્યાં હશે !

અલિવ્યક્તિ ઈશ્વરીય અનુચ્છહથી જ સાંપડે છે,
એમ પણ અમારું માનવું છે.

કવિઓના અનેક પ્રકાર સુખ્ય જેવાય છે : ૧. કવિતા
ખાતર કવિતા કરનાર, ૨. અકિતના સાધનરૂપે કવિતાનો
સ્થાત વહાવનાર.

પહેલા કવિ કરતાં ભીજ કવિમાં ચાટ વધુ હોય
છે : ને એનું જ કારણું હશે કે જૂનાં પદ્ધો જેટલાં આજે
હૃદયસ્પર્શી બને છે : એટલાં નવાં પદ્ધો લાગ્યે જ બન્યાં
છે. એમાં કેવળ માણુસનો પણ દોષ નથી, ચુગનું અંતર
છે. આજે માણુસને જેટલી શક્તિમાં શ્રદ્ધા છે, એટલી
અકિતમાં નથી ! અહેંકારમાં છે, એટલી અનુચ્છહમાં નથી.
લેવામાં છે એટલી આપવામાં નથી. વાચામાં છે, એટલી
મૌનમાં નથી. સુવર્ણમાં છે, એટલી સંગુણુમાં નથી !

કવિઓનો પહેલો પ્રકાર ચિરંજિવ કવિતા રચી શકે
છે, હિલને ડોલાવી શકે છે : પણ હૃતંત્રીને આપોઆપ
બાજીતી કરનાર, પહેલાં જીવનોને ઉદ્ધારનાર તો ભીજ
પ્રકારનો કવિ છે. આ ભીજ પ્રકારનો કવિ કોઈ જ્ઞાનવારિધિ
ઘૂધવતો નથી, કર્માકર્મની ગર્જનાઓ સંલળાતી નથી :

એની નાનીશી છાણમાં માત્ર ચેદાંક જ પુણે। છે : ને એ
પણ નિઃસ્વાર્થભાવે ડોઈના ચરણે અર્પણ થવામાં કૃતકૃત્યતા
માનનારાં છે. આવા કવિઓ અમર છે, એમનાં કાવ્યો।
અમર છે, એમની કાવ્યસુધા સંસારતાપ-શામક છે.

જાનની શાળાએ। ને મહરેસાએ। ધણી થઈ, પણ
રામાયણ, મહાભારત ને ગીતા રચનાર કવિએ। માટે હજુ
પણ રાહ જેવાની રહી છે ! પિંગળપાઠ અનેક લણ્યા,
પણ સૂર, તુલસી, નરસિંહ, મીરાં ને આનંદધન ખીજ
પાઠવા જાડી છે : કારણ કે એ કવિઓની દરા નિરાળી
હતી : એમની મર્સ્તી અજ્ઞાન હતી.

‘જો ગયે જખ તેરા મકાં હેખા,
મિટ ગયે જખ તેરા નિશાં હેખા।’

મહાકવિ અકબરે કવિત્વ સાથે ચેડાં કરી કવિ
નામના મેળવવા ધ્યાચીતા સંસારને જેર-શોરથી સુણ્ણાવી
વીધું છે, કે ભાઈ ! કવિત્વ ધ્યાચી-લાણુતસ્થી સાંપડતું
નથી, ધ્યક-ગ્રેમથી પ્રાપ્ત થાય છે : વિદ્યાવિદાસ નકામો
છે, અર્પણભાવ કામનો છે.

“ ધ્યકકે ધ્યિમેં હે જગાડ અકબર !
ધ્યિમસે શાયરી નહીં હેતી ”

ધ્યકના એ પ્રકારો છે : ધ્યકે હકીકી ને ધ્યકે
મિનાળું : તુલસીદાસ જેને માટે હરામ-રસ અને હરિરસ
શળ્ણો પ્રયોજે છે : અને શાસ્ત્રકારો જેને પ્રેય-શ્રેયને નામે
આપણે છે : એની આ વાત છે.

પ્રસ્તુત આછોપાતળો કવિતાસ-થહ ધ્યકે હકીકીનો
છે : શ્રેયસાધનાનો છે : એની આ વાત છે.

આ અંથનાં કવિયત્રી સર્વોજ્જ્વરેનને હું પિછાણુંટે।
નથી: પણ પિછાણું ક્ષરદેહની કેવી? અક્ષરદેહની પિછાણું
જ સાચી છે.

અને ધારું વાર શુદ્ધ પરથી શિષ્યની સમાલોચના
કરવાને પ્રયાસ સર્વથા નિપ્પળ જતો નથી. કવિયત્રી
બહેનને ઉવિત્વનું અંજન આંજનાર પુ. 'મોટા' છે : જે
ગુજરાતના વિરલ સંતોમાંના એક છે. તેઓ કીર્તિના
રસિયા નથી, જહેરાતમાં જીવનાર જુગના જોગી નથી.
મૌની, અવધૂત ને એકાંતપ્રિય આત્મા છે : ને વહેલો
વહેલો ખુદાપો આણુંનાર આ ચુગના ધારા જીવોને આત્મ-
વૈસ્વ ભક્ષનાર આત્મયોગી છે ! ઈશ્વર અને એમની વરચે
જે કોઈ ને આવવા હેવા ઈચ્છતા નથી : આ મારો
સ્વાનુભવ છે ! અવધૂત સહા ભગનમેં રહેના !

તારણુહાર ઈસુ વારંવાર કહેતા : 'માણુસ રોઠલાથી
જીવતો નથી.' આવા આત્મયોગી સમીપ જઈને પળસર
પણ વસીએ છીએ, ત્યારે ચોડુંધારું ખાતાં ચ કાલાંતરની
કુધાને શાંતિ મળે છે. તેઓ પાસે જોરાકની ભૂખ કરતાં
ઈશ્વરની ભૂખ વધુ છે. જેવી ભૂખ છે, તેવું લોજન છે.

પૂર્વકાળમાં આચોનાં ગ્રણ કર્મ સુખ્ય હતાં-યસ,
દાન ને તપ ! આ ગ્રણે અનાસકત લાવે આદરવાં એ
મહાન ચોગ દેખાતો. પણ જ્યારે લક્ષ્મિમાર્ગ એમાં પ્રવેશ
કર્યો, ને જ્યાન-નામસ્મરણુને હજારો અંથાધ્યયન અને
સેંકડો યજથી પણ વિશેષ માન્યા-ત્યારે કુટિલ ડિયાકંડો,
હિંસક ઘલિદાનો ને શ્રીમંત-શાહુદારોને ત્યાં ગીરો સુકાયેલો।

ધર્મ સુક્રિત પામ્યો : ને એ પુરાણુ પવિત્ર ધર્મ આભાલ-
વૃષ્ટ, શાની-અજાની, પતિત-પવિત્ર, રાય-રંક સહુની
આરાધનાની વસ્તુ બની ગયો !

લુલના થાસોથાસને ધિષ્ટદેવના નામસમરણુ સાથે
નેડી હેવું એનું નામ જ્ય ! એકાંતમાં થાય તો અધિકું
ખળ મળે, મૌનમાં થાય તો એમાં મહાશક્તિ પ્રગટે.

ખસ તૂંહી, તૂંહી !

તારા સિવાય મારે બીજું કોઈ નહિ !

આ સંસાર, આ જંબળ, આ હેહ પણુ મારો નહિ !
ખસ તૂંહી, તૂંહી.

સ્વામી રામકૃષ્ણ કહેતા કે હું વાંદરાનું બચ્ચું નથી :
કે માને વળગી રહું. હું તો બિલાડીનું બચ્ચું છું. ખૂણુ
પડ્યું પડ્યું ભ્યાઉં ભ્યાઉં કર્યા કરીશ. આપમેળે કરુણામયી
મા-જગજજનની ધાર્ઘ ને આવશે ને ચોણે લઈ હુંધપાન
કરાવશે. વાનરભચ્યાંની નકલ તો ધણું ભક્તોએ કરી,
પણ બિલાડીનું બચ્ચું બનવું સહેલ નથી. શ્રદ્ધા નોઈ એ,
ભાવ નોઈ એ, વાતસદ્ય નોઈ એ, એ આત્મયોગીએ. તો
સંસારનો હાર પ્રલુને હાથ સોંપીને એઠા હોય :

‘ અહસાને નાખુદાકે, ઉડાયે મેરી બલા,
કિશ્તાકે છાડ હું, લંગરકે તોડ હું !’

મને તો ભરોસો ભૂધરનો ભારે. એની પાસે અવર
ધન-ખુદ્ધિના વૈલવ કોઈ વિસાતમાં હોય નહિ !

વાહ રે ભક્ત ! કળા તારી ન્યારી ! લેવા-હેવાનાં
તારાં કાટલાં સાવ ન્યારાં !

संसार जेने प्रतिष्ठा क्षेत्र, ए तारे मन अप्रतिष्ठा !
 संसार जेने विद्या क्षेत्र, ए तारे मन अविद्या ! संसार
 जेने सुखर्णु क्षेत्र, ए तारे मन धूण ! संसार जेने मान
 क्षेत्र, ए तारे मन अपमान ! संसार जेने जुवन क्षेत्र,
 ए तारे मन अवसान ! संसार जेने मृत्यु क्षेत्र ए तारे
 मन जुवन !

‘पाया अज्ञान आखमः कातिल तेरी गलामें,
 यहां उरजम है मरजम, उर हर्द यहां हवा है !’

अने जाणे सिंहासन समझ शूली पर चढेला मरत
 मन्सूरनी प्रेमलावलरी खुलांद वाणी पड़वा पाइती
 संसाराय छे :

“चढा मन्सूर शूली पर,
 पुगारा धृश्कर्पानों को !

धृश्कर्पानों दशा तो रवामी रामतीर्थ क्षेत्र छे
 तेवी छे, लडलडती आगमां हिमर्पानी !

‘उर आन खुशी, उर आन छसी,
 उर वजत अभीरी है बाया !
 जय आशक मरत फ़कीर हुए,
 फ़िर क्या हिलगारी है बाया !

आ अंथना अंतरद्वारे ऐसीने आवा मरत इकीरीने,
 धृश्के हड्डीकीना आशकोने निमंत्रण छे : आवा ! आ
 अज्ञान सुरमो आंखमां आंजे. तमारी सूरत अने सुरता
 अंने पलटार्ह जशे. सूर्यचंदनां अजवाणां तमारां सुख
 पर विलसशे. जेए। खुहीनी आख करी ऐठा छे : एवा
 आणी ज आ कवि-भणेनना हरिसनी मन भाणी शक्शे-

નહિ તો વાંધા-વચ્ચાકા કાઢવામાં વખત પૂરો કરશે । અને
થોયા મૂળા જેવા, જેવા આવ્યા એવા જરે !

આ કવિતાના પક્ષમાં ને વિપક્ષમાં ઘણું કહી
શકાય તેમ છે : ચંદ્રમામાં પણ કાળું ધાખું શોધનારા
થોણીનો વંશવેલો હજુ નાખૂદ નથી થયો । પણ આ તો
હરિસ છે; હરિના હોય એને માટે છે. લક્ષ્મિમાં વિલક્ષ્મિ
શોધવી વૃથા છે. માનું ફૂધ છે : એની શુદ્ધાશુદ્ધિ માપવાની
શીશી હજુ શોધાઈ નથી.

એક કવિ-કલ્પના છે. સ્વાતિ ખૂંદનું પાન કરનારો
ચાતક, પ્રાણ જાય પણ બીજા પાણીનું ખૂંદ સ્વીકારતો
નથીઃ એમ લક્તાની અને લક્તાકવિની એ દશા હોય છે.
એના શાહીમાં ઝક્કત તુંહી તુંહીનો નાદ શુંજે છે : સંસારના
દ્યુત્રિય-અશોની દ્વાડહોઠની, કૃપાયકીયના રંગછાંટણુંની કે
અણું હુંયવી વાતો એની પાસે હોતી નથી । એની સુરતા
झક્કત શામળિયા સાથે હોય છે. પ્રસ્તુત કાવ્ય એ વાતની
પ્રતીતિ કરાવે છે.

મધ્યની હુકાને જઈ ફૂધના આસવાહની ઈચ્છા રખવી
હિતાવહ નથીઃ એમ ઈક્ષુરસની હુકાને મધ્યની આશા વ્યર્થ
છે ! અધિકારીની આ વસ્તુ છે. સંસારચક અજ્ઞાન બન્ધું
છે. મંહિર-માળિયાં જ્યાં શાન્તિ ને આસાયેશની ઝંખના
હતીઃ ત્યાં હવે પેઢીએ જેઠી છે ! જોગી-જતિએએ એક
સંસાર છોડી, વેરાગ્યનો અખાડો આદ્યો છે ! વળી યુગ
તો અશાન્તિનો જ છે : અસંતોષનો છે, હાયવરાળનો
છે. લખપતિને આસાયેશ નથીઃ કરોડપતિ પાસે સુખનો

કણું નથીઃ નેતાઓને નિરાંત નથીઃ કાર્યકર્તાઓના ઝળાટનો
પાર નથી. મધ્યમ વર્ગની સુસીધત મોતથીય ભૂંડી છે:
ને ગરીબને ચારી-મજ્જારી વગર આવો એવારો નથીઃ
વસ્તુઓ જેમ જેમ સાંપડતી ચાલી છે : વૃત્તિઓ તેમ
તેમ બગડતી ચાલી છે ! હુનિયા કાંદે વસવા જોગ રહેશે
કે નહિ એ આજના આણુચુગનો મહાપ્રક્ષ છે.

એ વખતે ભડકદતી યુગાજિનમાંથી કોઈ બચાવશે
તો આવા ભાવલયાં અંથો, આવાં પવિત્ર નામસમરણો !
એ માણુસને હીરા, મોતી ને માટીમાંથી સુક્ત કરશે, ને
સમજાવશે. કે-

‘ન કાઢે વિદ્યતે દેવોં, ન પાણોં ન કર્દુમે।

માવેષુ વર્તતે દેવસ્તસમાદ્ભાવં ન સંત્યજેત् ।’

ભાવ મોટો હેવ છે: ભાવના જ ભવનાશિની છે.
આપણે એ રીતે આ ભાવના સાગર જેવી ભાવાંજલિનો
આદર કરીએ.

અંતમાં આ અંથનાં કવયિત્રી બહેન સરોજબહેનને
ભારત-કોકિલા હેવી સરોજિનીનું એક સુભાષિત લેટ ધરી
મારી અનધિકાર ચેપ્ટા બંધ કરીશ.

‘A poet is not only a dreamer of dreams, his heart
is the mirror of the world emotions, his songs of glad-
ness are the echoes of the world laughter, his songs
of sorrow reflect the tear of humility.’

SAROJINI

કવયિત્રીના કાવ્યમાં કોઈ વાર પ્રેમહીવાની મીરાના
ભાવઅંકાર સંભળાય છે. એવા મનોહર પદ્ધના કેટલાક

હાકુસ કેરીના જેવા રંગદારને મિષ્ટ દુકડા હૃદયને
હચ્ચમચાવી મૂકે છે. ને પ્રભુપ્રેમમાં મળ બનાવે છે. થોડી
વાનગી અહીં આપીએ છીએ.

દિલ્લિમાં મેં હીબો કર્યો, લવજળ તરતો જાય,
આંચ ન આવે દીપને, કૃપા કરો રધુરાય.

X

આંતર-ખાહિર તું રમે, ઘટઘરમાં રધુનાથ;
તેણે નયણું હુંદતાં, કચાં છે મારો નાથ ?

X

આ સંસારે ના મળો, મળમાં સાચો મેળ,
સગાયણ સાચું રામનું સાચો એજ સુમેળ.

X

સાચું સુખ હૈયા મહીંા, આંતર કૂલકી માર,
સુખસાગર ત્યાં ગર્જતો, શાને એજ ખહર !

X

આંતરકારે આવળો, એજ હૃદય-પોકાર,
વ્યાકુળ આંતર આ જળો, વરસો પ્રેમની ધાર.

X

પ્રીતઅગન એવી જળો, "હું-મારુ" બળી જાય
અહુકારની ભરમનું, મિયપહ અર્યન થાય.

X

આરતી હીય હુંદે જળો, જય શુરુ, જય શુરુ એઓમુ
મંગળ ગીત હુંદે વહે, હરિ હરિ હરિ એઓમુ.

પ્રાન્તે આ અનધિકાર ચેષ્ટા કરવાની મારા જેવા
અ-કવિને હોંશે હોંશે પ્રેરણા કરનાર શ્રી નંહુભાઈ તથા
મહાજન ખુક ડિપોવાળા શ્રી ચીમનભાઈનો આસારી છું.
હરિઃ એઓમુ.

ચંદ્રનગર

અમદાવાદ-૭

—જય! લિખાય

॥ હરિઃ અં ॥

ॐ શરણુ ચરણુ લેનો !

ॐ શરણુ ચરણુ લેનો, પ્રભુ શરણુ ચરણુ લેનો, (૨)
પતિત ઉગારી લેનો, (૨) કર અહી ઉર લેનો. ઓમ શરણુ
મન, વાણીના ભાવો, કર્મ વિશે ઉત્તરો,—પ્રભુ
મન, વાણી ને દિલને, (૨) કૃપાથી એક કરો — ઓમ શરણુ
સર્વ મળેલાં સાથે, દિલ સફલાવ જાંગો,—પ્રભુ
છો અપમાન થયાં હો, (૨) ત્યાંયે ભાવ બઢો.— ઓમ શરણુ
નિમન પ્રકારની વૃત્તિ, ઉર્ધ્વર્ગમન કરવા,—પ્રભુ
પ્રભુકૃપાથી મથાને (૨) ચરણ-શરણ અહૂંવા.— ઓમ શરણુ
મનના સકળ વિકારો, પ્રાણ તણી વૃત્તિ,—પ્રભુ
ખુદ્ધિ તણી સૌ શાંકા, (૨) ચરણકમળ ગળનો.— ઓમ શરણુ
જેવા હોઈએ પ્રભુ, તેવા દેખાવા,—પ્રભુ
મતિ સુજ ખુલ્લી કરનો, (૨) રૂપણ જ પરખાવા.— ઓમ શરણુ
દિલમાં કંઈક ભર્યું હો, તે થકી બીજું જીલદું,—પ્રભુ
કઢી પણ સુજથી ન બનનો, (૨) એવી મતિ હેનો.— ઓમ શરણુ
જયાં જયાં શુણુ ને ભાવ, દિલ ત્યાં સુજ ઠરનો,—પ્રભુ
શુણુ ને ભાવની ભક્તિ, (૨) દિલ સુજ સંચરનો.— ઓમ શરણુ
મન, મતિ, પ્રાણ પ્રભુ! તુજ ભાવ મહીં ગળનો,—પ્રભુ
દિલમાં તુજ ભક્તિની, (૨) છોણો. જીછળનો— ઓમ શરણુ
—શ્રીમેધા

ଖରି: ୩୫

୧

ଶ୍ରୀରାମ-ସମରଣ୍ୟ

ଉର-ଉମଣକେ ଲାବଥି, ଗାଉଁ ଜୟଜୟକାର !
ଶୈତ୍ୟ ଜନମ କେବୋ ଝୁଢ଼େ, ଉମଂଗ ପାରାବାର.

हरि: ॐ

हुरिः ॐ

चैत्र सुहि आ नामनो, प्रगटयो भंगल साणु;
साक्षात्कार जगे थयो, प्रगट थया लगवान !

सीतर वाहिर राम तु, यहु दिश राम ही राम;
घट घट राम रमे सदा, जय जय सीताराम !

रघुपति राजा राम तु, पतिपावन राम !
राम राम रटती इन्दु, जय जय सीताराम !

रघुपति राजा रामनुं, पतिपावन नाम;
अंतरमां रमतुं रहो, जय जय सीताराम !

राम हुहय वसने सदा, पुनित करने प्राण;
सतत स्मरण हैरे थजे, जय जय सीताराम !

रामनामनी धून आ, रग रगमां रेताय;
शासोऽध्यवास महीं लरो, जय जय श्री रघुराय !

राम रोममां रामनुं, गुञ्जन मधुकुं थाय;
रटण थजे रघुनाथनुं, जय जय श्री रघुराय !

=====

हरि: ३५

रघुपति राजा रामनुं, मंगल नाम सदाय;
मंगल भाव हुदे करो, ज्य ज्य श्री रघुराय !

पुनित प्रेमण नाम तो, पावनकारी सदाय;
पावन मुज अंतर करो, ज्य ज्य श्री रघुराय !

चेतन तारा नामनुं, नस नसमां रेलाय;
पुलकित हैथे हुं कहुं, ज्य ज्य श्री रघुराय !

मंगल ज्वन—सावना, मंगल आ संसार;
मंगलभय मुजने करो, ज्य ज्य श्री रघुराय !

राम लज्जनकेदुं हुदे, प्रगटो ऊंडुं ध्यान;
शुंजन अंतरमां थनो, ज्य ज्य श्री भगवान !

आकुणव्याकुण अंतरे, पोकाकुं 'हे रभ !'
पगलां पुनित पाडनो ! ज्य ज्य सीताराम !

पहुङ्मणे प्रति थनो, अनासक्ता भन थाय;
चरणशरणमां राखनो, ज्य ज्य श्री रघुराय !

हरिः ३०

नाथ अनाथतेषु। प्रलु, अभणाना आधार;
आज तमारा हाथमां, ज्य हुःभलंजनकार !

अंतरतम उज्जवल करो, निर्मल करने नाथ !
अंतरतम तप वास हो, ज्य ज्य श्री रघुनाथ !

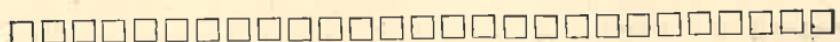
निर्लय निःसंशय करो, निरक्ष स निर्गुण नाथ !
निरासकृत मन हो प्रलु ! ज्य ज्य श्री रघुनाथ !

आशिष अंतरनी प्रलु ! वरसो आज अपार;
जनमज्जनम तारी रहु, ज्य हुःभलंजनकार !

अचल अटल श्रद्धा लरो, देह पद हो विचास;
एक लरोसो रामनो, एक ज दिलनी प्यास !

पूजन अर्चन लावनुं, कुरु उभंगे नाथ !
सज्जल नयन लावे लर्यों, ज्य ज्य श्री रघुनाथ !

मन माँ नीरथ करो, अंधनसुकृत थवाय;
सुकृत करो लवरोगथी, ज्य ज्य श्री रघुराय !

हरिः ३०

जनभ-मरणुनां बंधनो, विदारन्ते हे नाथ !
सुकृत करो मम प्राणुने, जय जय श्री रघुनाथ !

सतत स्मरण तव नामनु, प्रगटो हृदये राम !
हृदय-कमल पुलकित करो, जय जय सीताराम !

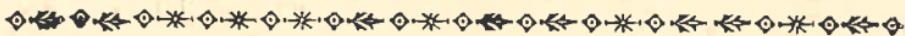
मातपिता, बंधु, सभा, सगपणु सर्वे राम !
स्मरणु मधुर मुखथी करु, जय जय सीताराम !

स्तवन मधुर आ जे थयु, तव करुणानु धान,
अपुं तव चरणे नभी, तुझने तारु राम !

मंगल हिन आजे जीयो, मंगल गीत गवाय;
साक्षात्कार हृदे थने, प्रगट थले रघुराय !

मंजुल मनहर राम तुं, मम लुबननो सार;
रसना रटणु करो सदा, जय भवताहरणुहार !

डाम डोध मनना जने, मह मत्सर अलिमान;
गणने राम पहे सहु, जय जय हे श्रीमान !

हरिः ३०

जुवन-यश ज्येष्ठा हुहे, जीव-भाव गणी ज्याय;
आतम-राम प्रगट थोलो, ज्य ज्य श्री रघुराय !

अरुणु करुणु तव लोचनो, वरसे अमृत धार;
स्नेह सुधा हृदये भरो, ज्य अवतारणुहार !

चरणुकमणि चित्त लोडनो, नित्य निरंतर ध्यान;
अंकित तव पद हो हुहे, ज्य ज्य श्री लगवान !

अंधारा जुवन-पथे, ध्रुव-तारक मम राम;
पथदर्शन पद पद करो, ज्य ज्य सीताराम !

मंगल भाव हुहे भरो, मंगल दृष्टि थाय;
मंगलमय भासे अधुं, ज्य ज्य श्री रघुराय !

रामनामनी ज्येष्ठनो, प्रेमणि प्रेम-प्रकाश;
हुह-कुह उज्ज्वल करो, ए ज्य हृदयनी आश-

अरुणु तिलक शुभ भावनु, करुं सुखग तव भाल;
कुसर चंदन अर्चना, कमल हृदयनु लाल.

सजल नयन अभिषेक हो, पह प्रक्षालन थाय;
प्रगट थजे हुद्दे प्रलु ! ज्य ज्य श्री रघुराय !

मंगल मंहिरनां प्रलु ! ओलो अंतर क्षार;
हर्षन हो रघुनाथनु, ज्य ज्य लवतारणुहार !

आराधन तव नामनु, नित्य निरंतर थाय;
सुकुलित भम अंतर करो, ज्य ज्य श्री रघुराय !

रा भ च र ण-धू ली त णुं, तिलक कुं हे नाथ !
राम ज्वन सीलाग्य तुं ज्य ज्य श्री रघुनाथ !

हिन प्रतिहिन भम प्राणनु, उध्वं इपांतर थाय;
नवल ज्वन माँ थजे, ज्य ज्य श्री रघुराय !

उमल-नयन करजे कुपा, कुण्डा करजे नाथ !
हुद्दे सभीप आवो प्रलु ! ज्य ज्य श्री रघुनाथ !

ललित वहन तारुं प्रलो ! निर्मल नयन सोहाय;
चेतन ए भम प्राणनु, ज्य ज्य श्री रघुराय !

हरिः ३५

श्री शुकुचरणु—सरोजनी, रज मम शिर सोहाय !
परम तिलक सौभाग्यनुं, कर्जे श्री रघुराय !

श्री शुकुचरणु—सरोजनी, पावन धूली नाथ !
अर्चन मम हृदये करो, जय जय श्री रघुनाथ !

श्री शुकुहृदय—सरोजनुं, नित्य निरंतर ध्यानः;
सुकुलित मम अंतर करो, भर्जे चेतन प्राणु !

श्री शुकुनयन—सरोजनी, कुण्डा केरी धार;
प्रेम—सलिल नयने भरो, जय जय भवतारणुहार !

धसमसती सरिता वहे, सागर—उर समाय;
प्रेम—पूर हृदये वहो, जय जय श्री रघुराय !

पंखी तारा प्रेमनां, स्तवन मधुरां गाय;
कलरव मम हृदये थजे, जय जय श्री रघुराय !

झण झण वहेती निर्झरी, नर्तन करती गाय;
गीत मधुर ऐवुं वहो, जय जय श्री रघुराय !

हरि: ३०

क्लायल उरा कंठमां, मधुरप तव छलकाय;
ग्रेमामृत हुहये लरो, जय जय श्री रघुराय !

चरणमृत तारु प्रलो ! ग्रेम सुधानुं पान;
संज्ञवनी भम ग्राणुनी, जय जय श्री लगवान !

नर्तन मथुरताणुं प्रलु ! तव पायल अङ्कार;
हरि-आवन पगलां सुखुं, जय हुःभलं जनकार !

चरण-कमण वणगी रहुं, हे तव शक्ति अपार;
वाट-धूली अनवा ताणुं, अण हे पारावार.

हिल-धडकनमां हो सहा, गुंजन तारु नाथ !
स्मरण-जलि पण पण धरुं, जय जय श्री रघुराय

निरन भन मारु थजो, ऊर्ध्वं प्रलु ! तव पाय;
परिवर्तन हो ग्राणुनुं, जय जय श्री रघुराय !

पुष्प रंगभेरंगनां, रंग इप ने वास,
तव चेतन डेरी लीला, विलसी श्री चापास !

हरिः ३०

सागर केरी घोषणा, सीषण् व्रह्म-निनाद !
ॐ कार परब्रह्म तुं, अंतर केरो नाद.

आ जुव प्रखुनी लीला, अंधन मायाजण;
ओणभ तुं निज दृपने भांगीने भ्रम-जण.

लाव हृदय भरने प्रखु ! नित्य कुं तव काम;
झण पद नित हो अंजलि, जय जय सीताराम !

रसना रटणु केरो सहा, रामनाम अविराम;
उर-स्पंदनमां गीत हो, जय जय सीताराम !

सुहर सुगम स्मरणु कुं; रामनाम अभिराम,
भंगल लाव हृदे लकुं; जय जय सीताराम !

निराकार साकार तुं, निर्णय तुं गुणुधाम;
सगुण स्वदृप मम रामनुं, जय जय सीताराम !

राम तमारा नामनेा, रैम रैम रणुकार;
हृदय-मकुल पुलकित केरो, जय लवतारणुहार !

ਹਰਿ: ੩੫

ਰਾਮ-ਜ਼ਿਵਨਕੇਂਦਰੀ ਤਥਾ, ਅਪੂਰਵ ਅਫਲੁਤ ਤਾਗ;
ਗ੍ਰੇਟ ਬਣ ਜਿਵਨੇ ਥਾਂ, ਦੱਠ ਕਰਨੇ ਵੈਰਾਗ.

ਰਾਮਸੀਤਾਨੀ ਬੇਲਡੀ, ਅਨੁਪਮ ਯੁਗਲ ਸੋਹਾਇ;
ਤਾਗ ਸਮਰ੍ਪਣ ਭਾਵਨਾ, ਜਧ ਜਧ ਸ਼੍ਰੀ ਰਘੁਰਾਇ.

ਸਗੁਣ ਸਵਦ੍ਰਿਪ ਭਗਵਾਨਨੁ, ਨਥਨ ਲੜੁ ਅਲਿਰਾਮ;
ਨਿਰ੍ਝਣੁ ਗੀਤ ਛੁਹੇ ਵਣੋ, ਜਧ ਜਧ ਸੀਤਾਰਾਮ !

ਮਨਮਾਂਦਿਰ-ਕਾਰੇ ਸਫਾ, ਹੀਪ ਜਣਾਵੇ ਨਾਥ !
ਗ੍ਰੇਮ-ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਛੁਹੇ ਕਰੋ; ਜਧ ਜਧ ਸ਼੍ਰੀ ਰਘੁਨਾਥ !

ਚੇਤਨ ਜਿਵਨ ਜਾਗਨੇ, ਜਡਤਾ ਹੁਰਨੇ ਨਾਥ !
ਨਸਨਸਮਾਂ ਚੇਤਨ ਵਣੋ. ਜਧ ਜਧ ਸ਼੍ਰੀ ਰਘੁਨਾਥ !

ਪੁ਷ਪ ਪਰੋਵੀ ਪ੍ਰੀਤਨਾਂ, ਗ੍ਰੰਥੁਂ ਨਵਕੋ ਹਾਰ;
ਰਾਮ-ਪਹੇ ਧੜੁ ਅੰਜਲਿ, ਜਧ ਜਧ ਭਵਤਾਰਣੁਹਾਰ !

ਮਧੁਰ ਸੁਕੂਲ ਤਥ ਗ੍ਰੇਮਨੁ, ਵਿਕਸਾਵੇ ਹੇ ਨਾਥ !
ਜਿਵਨ ਸੌਰਲਥੀ ਭਰੋ, ਜਧ ਜਧ ਸ਼੍ਰੀ ਰਘੁਨਾਥ !

दशरथनं दन सामनुं, वहनकमल सोहाय;
नयनकमल वरसे सुधा, ज्य ज्य श्री रघुराय !

राम तमारा लावनी, वहेने अभृत धार;
भधुर स्मरणु हृदये थजे, ज्य लवतारणुहार !

पवनसुत उत्तुमाननी, लक्ष्मि उरे पास;
मम हृदये लागो प्रलु ! ए ज हृदय अलिलाष.

पुष्प हृदयना अद्यनुं, धुं चरणमां नाथ !
ज्वन-अद्य थजे पहे, ज्य ज्य श्री रघुनाथ !

चरण-सरेने वीनहु, पतितपावन राम !
जनम जनमनां धंधनो, विहारने हे राम !

शिर मारुं जूकतुं रहो, नाथ ! तमारे पाय;
शरण लाव साचो हृहे, प्रगटावो रघुराय !

स्तवन भधुर आ जे थयुं, तव कुण्डलनु दान;
अपुं तव चरणे नभी, तुझने तारुं राम

हरिः ॐ

द्विलभां भें हीवे। कुर्यो, सवज्जल तरतो जय;
आंच न आवे हीपने, कृपा करो रघुनाथ !

अंतर-धाहिर तुं रमे, धटधटभां रघुनाथ;
तेऽये नयण्णां दृंढतां, क्यां छे भारो नाथ ?

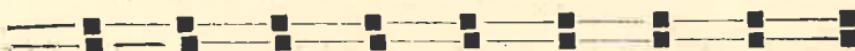
साचुं शराणुं रामनुं, राम ज्ञवन-आधार;
सवज्जल दूष्टुं नावहुं, तारे जगदाधार !

मुज ज्ञवननी वाटभां, तुं मुज संगे राम;
अंतरभां ए आशरो, हैये भरतो हाम.

आ संसारे ना भणे, भननो साच्या भेण;
सगपणु साचुं रामनुं, साच्या ए ज सुभेण.

सथवारो द्विलनो भरो, एक ज राम तुं जाणु;
सवसरितानां नीरभां, अतल ज्ञवन-बिंडाणु.

आणुविकसी द्विलनी कणी, विकसावे हे नाथ !
पाठ-समर्पण्ण थाउं हुं, जय जय श्री रघुनाथ !

अवगुण अंतरमां लर्या, गुण ना एके राम !
साथ पतित केरा जगे, पतितपावन राम !

दीन छीन ने २४नो, कोई न साथी राम !
सथवारो दिलनो खरो, ऐली राजराम !

निर्भूल हुं मननी धाणी, धीरज के ना हाम;
तोये तुज चरणे पडी, निर्भूल हुं खल राम !

आतम केरा झूलडा, शारावो रघुराय !
सीतर-भाहिर आ बधुं, सौरकथी रेताय.

निर्धन छुं हुं तो प्रभु ! आवी तारे धाम;
२५ लिखारण याचती, निर्धनतुं धन राम.

श्रद्धा केरी नावडी, लक्ष्मि केरा नीर;
२६ छलेसुं हाथमां, पार करे रघुवीर !

લાવોદ્ય હૃદયે થતાં, ચેતન દિલ રૈતાય;
અંધારા અંતર મહીં, તેજકિરણ પથરાય.

ହରି: ୩୫

୨

ଭାବ-ସମରଣୀ

પ્રગાઠાવો પ્રભુ-ભાવના, ઓલો અંતરક્ષાર;
ભાવ-શીખ હૃદયે જળો, અજવાળો અંધાર.

प्रेम तरुणा हीपठ जगे, त्याग समर्पण वाट;
धृत आनंद तरुण पूँकु, अजवाणु उर-धाट.

अंकेाुं उर-वाटने, भेश रहे न लगार;
अणहणतो निज ज्येष्ठथी, अजवाण संसार.

प्रेम-सरित केरां हुहे, धसमसतां पूर जाय;
अहंकार केरी शिला, भाँगी भू को थाय.

तृष्णा केरी आग आ, करती जुवन राख;
भीतरमां जगती रही, अंतर करती खाख.

आ संसारे जे भणे, सुख-हुःभ आविष्कार;
प्रखुक्षुपा तेमां लही, आनंद ज स्वीकार.

श्रद्धा केरी ज्येष्ठ ने, अभंड जगती जाय;
भवरणु केरी वाटमां, उर सथवारे थाय.

प्रखु प्रेम केरा नशो, रग रग व्याप्ये होय;
पागल छो हुनिया कहे, शाने परवा तोय !

यांद्र वरस्तो यांहनी, धरती शीतળ थाय;
जिनी अंतर-लोम पर, तव कुण्डा रेलाय.

लक्ष्मि केरा नीरनी, वरसो कुण्डा-धार;
लीली उरियाणी कुं, ज्वननी पगथार.

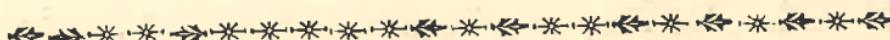
तृष्णा केरी तपन तो, कहीय ना युआय;
अंतर केरा अजिनमां ईधनु पूरती जाय.

भाँड पड़ा पथराय ज्यां, हीसे ना तुज धाम;
व्याकुण नयण्णां बावरा, जागो आतमराम !

प्रखु-ग्रेम केरी उधा, जिणी अंतर क्षार;
काजण काणी रातनां, ओसरता अंधार.

नाथ ! सनाथ मने करो, ओकुल ज्वन-नाथ !
ना साथी, ना साहरो, आलो मारो हाथ.

मीन हृदयनु ओलतुं, आतमकेरा ओल;
गद्गद वाणी शी गरे, प्रखु कुपानो मोल !

લટકે મન આ બાવરું, અહીં તહીં હોડી જાય;
નાથ! તમારા પાદમાં, બાંધ્યું ના બંધાય!

માયા મમતામાં દૂખ્યું, શીદ મન તું હરખાય?
કણુજુવી આનંદની, લહરો તો વહી જાય.

ધ્યાને નયાં બાવરાં, પ્રભુ મિલનની આશ!
અંતર-કારે આવને, નાથ! ન કરો નિરાશ.

સાચું સુખ હૈયા મહીં, અંતર દૂખકી માર;
સુખ-સાગર ત્યાં ગર્જતો, શાને ઓળે બહાર?

નાથ! તમારી ગોદમાં, લેને મૂરખ બાળ;
અજ્ઞાની ને મૂઢ હું, લેને મારી ભાળ.

તન મન ધન ચરણું ધરું, એ જ સમર્પણું ભાવ;
જળતો હૈયામાં સદા, યજ્ઞ જીવન પ્રગટાવ.

કર્મ જીવન જે જે કરું, પાદ સમર્પણ થાય;
જળતે જીવન-યજ્ઞ આ, અખંડ અંતર માંદ્ય.

हरिः ३०

नारायणनुं नाम तो, लव-हुःभ-तारणुहार;
नामस्मरणु केरे। जगे, महिमा अपरंपार.

जे चेतन केरी कुपा, वरसी मुज पर तात।
ऐ चेतन तुज शारदा ! प्रणमु तुजने भात !

आ शक्ति गुरु-सावनी, वहेती अंतर मांही;
प्रणाम हो गुरुहेवने, अंतरमांही सदाय.

गुरुकृपानो भेष शो। वरस्थो मुज पर नित;
हीन हीन आ बाज तो, लजे प्रखुनां गीत !

गुरुकृपानी भैरव शी ! वरसी आ नित नित;
अशानी आ बाज तो, लजे ज्ञाननां गीत !

देखिनी सुज शारदा, भात लखावे लेख;
प्रखु-स्तवन केरां हृदे, गुंजे गीत सुरेख.

जड अुद्धिनी हुं प्रखु ! गाउं तमारां गीत;
दीतुक आ केवुं थयुं, अचरज पासु नित !

हरिः ३५

કાજળ કાળી રાતના, નયન લર્યાં અંધાર;
ચેતાવી ઉર-હીપ આ, કરને તેજ અંધાર.

ચેતનકેરા ભાવનો, ઉદ્ય થયો ઉર-ભાણ;
હૈયું પુલકિત આ બન્યું, પામી ભાવની લહાણ !

જગના આ મેળા મહીં, રહેલું દિન એ ચાર;
સર્જણ જીવન મારું કરો, ભવજલ કરને પાર.

ઉપઃકાલ કેરો હુંદે, પ્રગટો મંગલ ભાણ;
નવલ જીવન કેરાં પ્રભુ ! મંડાવો મંડાણ.

જીવન-રજની વીતનો, પ્રગટો ઉરમાં આશા;
તિમિર હુરો અજ્ઞાનનાં, પ્રગટો જ્ઞાન પ્રકાશ.

જે કરુણા શુશુદેવની, વરસી ઉર અપાર;
એ કરુણાથી હો પ્રભુ ! શુદ્ધિ અંતર બહાર.

અધખૂલી આએ પ્રભુ ! નીરખું તારી વાટ;
સજલ નયન ભાવે લર્યાં, જીતરો આતમ-ધાર.

अंतर्यामी तुं प्रलु ! जालो अंतर-क्षार;
यरणु सभीपे ठालवुं, लवरणु केरो लार.

अंतर-क्षारे आवजो, ए ज इद्य पोकार !
व्याकुण अंतर आ जणो, वरसो ग्रेमनी धार.

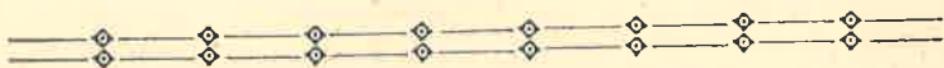
सगुणु विगुणु स्वाभीतणी, हैरे डूँक अपार;
गुणु अवशुणु मारा गणो, नाथ ! तमारे क्षार.

अधम अनाथ तणो जगो, ना साथी संगाथ !
अधमाक्षरक हे प्रलु ! अबगानो तुं नाथ !

भैवीघीली हुं प्रलु ! आवी तारे क्षार;
तुजु कुणु-जगथी कुं, शुद्धि अंतरभङ्गार.

जे चेतन गुरुहेवनुं, व्यक्त थयुं मुज ; माह्य;
ए चेतनना लावने, प्रणाम अंतर माह्य.

अंतर-शुद्धि नव कंઈ, ना लक्षित ना लान !
ताये ते तुजनी करी, ए ज कृपानुं दान.

हरि: ॐ

अंतर-स्पर्श थये। जहीं, उधडयुँ अंतर-कार;
लावेक्रेक थतां हुहे! रेली गीतनी धार.

निभित अनी हुं तो प्रखु! तुझ छेतुनी आज;
झणाववा तुझ कर्मने, साधन हुं तव काज.

द्विल रंगुं माझुं प्रखु! रंगु लालमलाल!
तुझ प्रीतिना रंगनो, उडतो लाल शुलाल!

मंहिरनां आ कार तो, अंध दीसे चापास;
आकुणव्याकुण नयणु आ, तुझ दर्शननी ख्यास.

तन भन तो मारां गणो, नाथ! तमारी मांह्य;
'हुं' 'हुं' केरा लेहनी, असेह छो द्विलमांय.

प्रीत अगन एवी जणो, 'हुं' 'माझुं' अणी जय;
अहुंकारनी लसमनुं, प्रियपद अर्चन थाय.

लगनी एवी लागजे, भन चरणे अंधाय;
चरणुकमणनी प्रीतना, रंगो भन रंगाय.

आयुष तो धरतुं रहुं, ज्ञवन वहेतुं जय;
चेतीश जे मन ! भूर्ख ना, तो पाछण पस्ताय.

‘तुं’ ‘हुं’ केरै लेद ना, अलेह त्यां वर्ताय;
प्रियतमभय त्यारै बनुं, साची श्रीति थाय.

पण पण आंखुं थाय छे, ज्ञवन केंदुं नूर;
ज्ञवन—संध्यानां यहे, अंधारां लरपूर !

शुकु अने गोविंद तुं, ना शुकु—प्रखुमां लेद;
प्रखुक्षावे शुकुने भज, पासुं ज्ञवन—लेद.

ना सुजमां मारुं कशुं, तारुं सौ कंट नाथ !
शुणु अवशुणु यरणे धरुं, हजे तारै साथ.

सुख संपद जे जे मण्यां, तारै प्रेम—प्रसाद;
द्रवी द्रवी दिल जूकतुं, नाथ ! तमारै पाद.

सुख हुःख डेरा कंटडै, ज्ञवन—पथ पथराय
तडडै। छायेए जे मणे, प्रखु—प्रसादी थाय.

हरिः ॐ

આધિ, વ્યાધિ ને મળે, પ્રભુકૃપાની સહાય;
મુરકેલીઓથી ખરું, જીવન ઘડતર થાય.

અગ્નિમાં જગતાં સદા, કાંચન-શુદ્ધિ થાય;
તાપ ત્રિવિધમાંછી જળી, અંતર પાવન થાય.

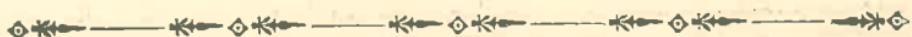
કથીર પારસ સ્પર્શથી, કાંચનરૂપ થઈ જાય;
ચેતન કેરા સ્પર્શથી, પતિત પાવન થાય.

નામસમરણ લગવાનતું, લ વ હુઃખ લ જ ન કા ર;
મેલ બધા મનના હરે, નામ જ તારણુહાર.

રંગો એવું મન પ્રભુ! કઢી ન મેલું થાય;
તુજ પ્રીતિના રંગનો, રંગ જ પાડો થાય.

ચરણુકમળ વીનવું પ્રભુ! સુણુને આરત નાદ;
કરુણા જળ કેરો હુદે, વરસાવો વરસાદ.

ચરણુકમળ વીનવી રહું, હે પ્રભુ જગદાધાર!
સુજ અખળા કેરો જગો, એક જ તું આધાર.

हरिः ३०

यरणु—सरोजे वीनवुं, हे प्रलु दीनानाथ !
लवसव केरां धंधनो, विदारजे हे नाथ !

माया ममतामां प्रलु ! मन माँ भरमाय;
रक्षणु करजे नाथ हुं, उगारजे क्षणमांय.

यरणु—सरोजे नित्य हो, आर्ट हृदय—पोकार;
अंतर्यामी सुषुजे, अंतरनो पोकार !

उ२—गंगा वहेती रहो, नाथ ! तमारे पाद;
अध्य हृदयनो अर्पती, पर्माणजे तव पाद.

नामस्मरणु भिक्षा हुहे, प्रगटो पारावार;
नाथ ! तमारा नामनो, जग हो ज्यज्यकार !

ज्वनध्येयताणुं हुहे, प्रगटो ओङुं लान !
सकल ज्वन माँ थजे, यरणुकभण कुरबान.

हुञ्ज कुण्डाकेरा हुहे, पामी ग्रेम—प्रसाद;
अरणु मधुरा लावतुं, करतुं मधुर निनाद.

પ્રભાત જીવનનું થણે, નવલ જીવન ઉદ્દાસ !
પ્રગટો અંતરમાં પ્રભુ ! તુજ મિત્રનની ખ્યાસ.

અંતરપટ ચોલો પ્રભુ ! ચોલો અંતર-ક્ષાર;
ચૈતન કેરા ભાવનો, કરણે આવિષ્કાર.

મન-હૃદયે પ્રગટો પ્રભુ ! ચિત્તન હિલ નિતનિત;
તવ પ્રીતિ કેંદ્રે હૃદે, પ્રગટો ઉર નવનીત.

હૃદયકમલ કેરી કળી; વિકસો અંતરમાંહા;
શતદલ પંડ્ય, પ્રેમનું, અર્પણ હો પદમાંહા.

શતદલ પદો હું કરું, પૂજન અર્ચન આજ;
જીવન-અધ્ય પદે હણે, જીવન સજવા કાજ.

અનંત પથ કેરી પ્રભુ ! સક્રદ તણાં મંડાણ;
કરવા હૈયે હામ હે, હેણે ચૈતન પ્રાણ.

ના શક્તિ, ના ધૈર્ય કે, ના હિંમત હે નાથ !
વિકટ પથે પગલાં લાં, પકડો મારો હાથ !

नाथ ! तमारा नामनो, अयत रहे। विश्वास;
मुझ जुवन केरा पथे, एक ज तारी आश.

सरजल वरणे दूषती, नैयानो आधार;
सरराणु केरा तापमां, एक ज तुं साथवार.

कालाधिका जोदनो, प्रगट्यो प्रेम-प्रसाद;
हुज चेतन केरा हुहे, प्रगटो उडो नाद.

अधर्घूली दिलनी कणी, धुं तमारे पाय;
विकसावी उर-पुष्पने, सौरभ भरने माहौ.

पूर्ण थजे मम प्रार्थना, तव शक्तिथी नाथ !
ऐ शक्ति केरा हुहे, प्रगटो चेतन साथ.

जे चेतन केरा हुहे, प्रगट्यो आ उत्कास;
ऐ चेतनना भावनो, प्रगटो दृढ विश्वास.

अझा भक्ति भावना, दिनदिन अठतां जाय;
ऐ ज हृदयनी प्रार्थना, तव अरण्योमां थाय.

हरिः ३५

घड़ी तुझ ग्रेमे बनुं, प्रगटो मस्ती अपार;
रठ लागो तुझ नामनी, ए ज हृदय पोकार.

भंगल मिलननी घडी, आतम केरे धाट;
आतुर नयने नीरभुं, अनंत तारी वाट.

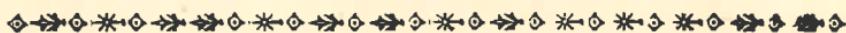
जुग जुग जूनी प्रीत आ, क्यारे इणशे नाथ ?
क्यारे तव पगलां थशो ? क्यारे भणशे साथ ?

रक्त हृदय माँ उरो, प्राणुं हे गोपाल !
प्रखु-चरणुकमणे ठरो, कमल हृदयनु लाल !

लक्ष्मिभाव तथुं हृष्टे, वहेले प्रचंड पूर;
श्रद्धादीप तथुं कही, जांभुं ना हो नूर !

ज्ञवनकेरा ध्येयनुं, प्रगटो जांडुं भान;
ऐ ज हृदय हो जंभना, ऐ ज हृदय हो भान.

कर्म ज्ञवन केरां बधां, प्रखुपद अर्पण थाय;
यज्ञ ज्ञवन ऐवो जणो, अंतर-शुद्धि थाय.

મન મારું નીરવ કરો, ચરણ શરણ બંધાય;
મન ચિત્ત પ્રાણ અહુંપ્રલુ ! ચરણે અર્પણ થાય.

પ્રત્યાધાત ન નિર્ભન હો, કદીય અંતરમાંદ્યા;
સમતા સ્થિરતા હે પ્રલુ ! તટસ્થતા દિલમાંદ્યા.

“પ્રેમ ‘જીવનસોપાન’ હો”, “‘પ્રવેશ’ હો તવ દ્વાર”;
“જીધ્વ ‘જીવન મંડાણુ’ હો,” એ જ હૃદય પોકાર.”

ભાવ સલિલ વહેને હૃદે, બનને ભામ રસાળ;
કણ વાવ્યે મણ નીપને, પ્રાથું દીનહયાળ !

જીમિ અંતર જિમટે, હૃદય કરે પોકાર !
નાથ ! મિલન કેરો હૃદે, ઉમંગ પારાવાર.

નિર્મણ નીરવ નિઃસ્પૃહી, સાડારે તું નાથ !
નિરાકાર પ્રલુ-ચેતના, હૃદયકમલ વહે સાથ.

સરથુ હૃદયે જિથણે, તરંગ જીમિ દિલ;
નાથ--ચરણ પ્રક્ષાલનાં, વહેને ભાવ--સલિલ.

हरि: ३५

शुद्धोदक तव भावनुं, थाने नाथ! सदाय;
थाक हुरे तनमन तण्णा, उरनी प्यास छिपाय.

विध विध सूरे वागतुं ज्ञवन ते। ऐहाल;
साज सूरीलुं वागजे, ना हो ऐसूर ताल.

ओषध उत्तम भावनुं, रोग हुरे तत्काल;
संज्ञवनी प्रभु-भावनी, पाने हीन-दयाल.

अंतरमां वहेतो रहो, निर्मल भाव-तरंग;
नाथ-मिलन डेरे हुहे, प्रगटो हिंय उमंग.

विरहकाल वीती रह्यो, मिलन-घडी ना हूँ;
सरयु हुहये भावनां, वहेतां प्रचंड पूर.

थनगनती सरिता वहे, सागर मिलन काज;
विरल भाव उन्माद हो, नाथ मिलननो आज.

मन चित युद्धि प्राणुना, प्रचंड जे आवेश;
शमने नाथ-पहे सहु, प्रगटो भावावेश.

नारायण्यनुं नाम ते, एक ज उर-सथवार;
नौका हरिना नामनी, लवजल तारण्यहार !

शुरुचरणे नमतां सदा, नमने करण्य अधाय;
शरण्यगतिना लावनुं, पहेलुं पगरण्य थाय.

शरीर नभये दिल ना नभे, मिथ्याचार गण्य;
प्रार्थुं लणी लणी हे प्रलो ! दिल नमने शुरुपाय.

साचुं मिलन लावनुं, हृदय हृदय संधाय;
तार भणे दिलना जहीं, मंगल मिलन थाय.

देह विखूटा हे भवे, दिल दिलने मेणाप;
ऐक्य हृदयनुं जमतां, गाय भधुर आलाप.

अंथि दिलमां के पडी, विदारने हे नाथ !
प्रथाणु प्रखुपंथे कुं, एक ज तारे साथ.

आधि व्याधि सौ जने, हरने दिल-संताप;
अभूँ शांतिमां गणो, तनमनना परिताप.

વાણી વર્તનમાં વહો, દંસ ન મિથ્યાચાર;
સકલ કર્મમાં લાવનો, મીડો હો રણુકાર.

વાણી-વર્તનનો થનો, સુંદર સુલગ સુમેળ; તાદાતમ્યે હિલનો થનો, મંગલ મધુરો મેળ.

દિલ દિલ શુંભરવ કરે, સાચો એ જ સુમેળ; સ્થળ કાળે મર્યાદ ના, માગું એવો મેળ.

ખૂલે અંતર કોર જ્યાં, મંગલ દર્શન થાય;
મૂરત મધુરી નાથની, હૃદય-કમલ અંકાય.

સદ્ગુરુ ચેતન ભાવના, વહેણે પ્રચંડ પૂર; શ્રદ્ધાભક્તિ હીપનું, જાંખું ના હે નૂર.

નાથ-હૃદયથી નીતરે, નિર્મણ ભાવ-સત્તિલ; તનમન રંગિને પ્રલો ! કરને એક જ હિલ.

સંગ્રહ-મિલન કૃપા થડી, દિવ્ય રૂપાંતર થાય;
સકલ કરણુમાં નાથની, નિર્મણતા રેખાય.

हृरिः ॐ

મધુર મધુર દિલ શુંજતું, ગીત મિલનનું આજ;
નયણ્ણાં ભાવે નીતરે, શુદુ મિલનને કાજ.

એતન જીવન જગણે, દિલ જાગે હરિ ॐ !
સ્મરણ મધુરું દિલ થણે, જય ગુરુ જય ગુરુ ॐ !

અરણુકમળમાં ચિત્તની, ભમતા મીઠી થાય;
ભાવ સભર એવો ભરો, ભાવ-અરણ રેલાય.

પળપળ નિકટ સરી રહી, મિલન ઘડી ના હર;
સરથુ હુંદચે જિછળે, ભાવ-સરિત લરપૂર.

નાથ ! તમારી ગોદ તો, જીવનનો વિશ્રામ;
શ્રમિત શિથિલ હૈયા તણો, બળવર્ધક આરામ.

નયણ્ણાં ભાવે નીતરે, ભાવે દિલ જીસરાય;
નાથ-મિલન મંગલ ઘડી, સરતી સમીપ જણ્ણાય.

નાથ ! તમારી પ્રીતનો, સુજને લાગો સંગ;
તનમનથી ચાહું પ્રલું ! નિર્મળ તારો સંગ.

ହୁରି: ୪୦

3

ଶ୍ରୀ ସନ୍ଦଗୁଡ଼-ରମରଣୁ

જીવનમંથન જગતાં, હૃદય કરે પોકાર;
સફણુસુ ચરણ્ણામાં ટળું, એ જ જીવનનો સાર.

हरिः ३०

मंगल मूर्ति भावनी, प्रेम-सुधा छलकाय;
नयने कुण्डा नीतरे, चेतन अरती काय.

ऐवा नाथ! तने कुं, केटि आज प्रथाम!
लवसरिता तरवा तण्णी, हे हैयामां हाम.

नयण्णां नित्य नमे तने, शरीर नमे शुरुपाय;
दिल नमजे पहपंकजे, ऐक्य हृदयनुं थाय.

मङ्गल मन मारुं थजे, शिथिल थजे ना प्राण;
चेतन-भाव तण्णा हृष्टे, प्रगटो मंगल भाण.

मंगलमय प्रेरो हृष्टे, ज्वनकेंद्र भान;
मननी आंजो झूलतां, हूर थजे अजान.

ध्येय-शिखर-पंथे चहुं, प्रेमतण्णां सोपान;
श्रमित हृदयमां रेठजे, चेतन-रस अभीपान.

मंगल मंहिर ओलजे, ओलो दिलनां क्षार;
निशहिन सरहुं प्रेमथी, चरण सभीप किरतार.

आत्मनिवेदनथी प्रसो। हैयुं हण्डु थाय;
चरणुकमणमां नाथनां, सुखहुःभ सौ क्षेवाय.

लावाशु नयने जरे, अंतर द्रवी द्रवी जाय;
प्रिय-दर्शन उरे। हृष्टे, उमंग पारावार.

ऐक्य हृष्टयनुं जमतां, दिल दिलने मेणाप;
आंतर-स्पंदनमां प्रसो। प्रगटे आपोआप.

ऐक्य हृष्टयनुं जमतां, दिल दिल करतुं वात;
नाथ! तमारा लावने, निर्मल दृष्टिपात.

नयणुं मारां नीतरे, हृष्टय करे पैकार;
नाथ! सवेळा आवजे, नाव पड़ी मञ्जधार !

सहगुरु मिलन कृपाथडी, दिव्य इपांतर थाव;
सकल करणुमां लावनी, निर्मलता रेलाव.

मधुर मधुर दिल शुंजतु, गीत मिलननुं आज;
नयणुं लावे नीतरे, प्रसु दर्शनने काज.

हरि: ॐ

चेतन ज्ञवन जगजे, हृदय भरो झरिः ॐ !
स्मरण मधुर प्रगटावजे, जय गुरु जय गुरु ॐ !

चरणुकमणमां चित्तनी, समता भीठी थाय;
लाव सबर ओवो भरो, लाव अरणु रेलाय.

ओओ लरी भरी आपजे, दीन तथा दातार !
रंक भिखारणु याचती, लिक्षा तारे क्षार.

मथतां तुज चरणे रही, अर्पणु करवी जात;
भाणा हृदये रामनी, इरजे हिन ने रात.

नाथ ! तमारा लावनी, रेलमछेलम् थाय;
हिलनुं पात्र भरो प्रभु ! प्रेम-सुधा छलकाय.

मन चित झुँझि प्राणुनुं, उध्वं रूपांतर थाव;
ओ ज हृदयनी अंभना, पुरुषार्थे ग्रेराव.

तुज संगे हिल नोडतां, हिल हिल करजे ओक;
पावन तव स्पर्शे थजे, लावतणु उद्रेक.

संपर्के तुज स्नेहना, नीरव कर्जे मन;
अध्ये हृदयने। अर्पतां, अपुं तन मन धन.

प्रलु-मिलनना पर्थमां, कंटक पारावार;
सद्गुरु मिलन कृपा थकी, लवजल तरवुं पार.

सद्गुरु-मिलन कृपा थर्ध, लाध्युं ज्वन-ध्रेय;
ज्वन साधनथी प्रसो! पासुं ज्वन-श्रेय.

मननी भभताए। तजुं, तजुं सौ मननां ग्रेय;
प्रलुपंथे डग मांडतां, पासुं ज्वन-श्रेय.

संतति-संपद सुभ ना, कीर्ति-कणश ठणी जय;
अंतरना ऊँडाणुमां, सुभ-सागर छलकाय.

आधिव्याधि सौ जने, तनमनना परिताप;
उत्तम औषध लावनुं, वर्णेजे लाव अमाप.

सद्गुरु ज्वन लोभिये। सद्गुरु भननी आंभ;
हिल ऊंचे ऊडवा चडे, सद्गुरु हिलनी पांभ.

हरि: ३५

ચરણુકમળ અતુરાગમાં, તન્મયતા પ્રગટાવઃ
ચરણુશરણુના લાવમાં, મહેમતા વિકસાવ.

દષ્ટિ અંતરમાં વળો, નયણું નીરખો નાથ !
જીવનકેરી રાહમાં, નાથ ! ઝૂદ્ય સંગાથ.

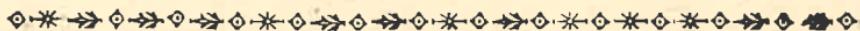
કથી કથી તુજને શું કથું ? અંતર્યામી નાથ !
અંતર તું સુજ જાણુતો, તું જ જીવનનો સાથ.

અણુકથ દિલની વેદના, કેમ કરી કહેવાય ?
દિલ દિલ જ્યાં લેળાં મળો, ગૂઠ પ્રતીતિ થાય.

જીવનકેરા બાગમાં, પમરો પ્રેમ-સુવાસ;
અધ્ય ઝૂદ્યનો અર્પતાં, પ્રગટો દિલ ઉત્તાસ.

મંગલ દિન આજે જાણ્યો, ઉમંગ રૈમેરોમ !
સાક્ષાત્કાર ઝૂદ્યે, થનો, જય ગુરુ જય ગુરુ ઝું !

મંગલ સ્તવન ઝૂદ્યે થનો, શુંજન હરિ હરિ ઝું !
લાવ-મુકુલ વિકસાવનો, જય ગુરુ જય ગુરુ ઝું !

हरिः ॐ

चेतन ज्वन जगले, उमंग रोमे रोम;
आनं हे उर नायले, ज्य शुरु ज्य शुरु ॐ !

आंतर मंथन जगतां, भावताणुं नवनीत;
उर-पाने तरतु रहे, जगे मंथन नित.

रथुके तारा नामनो, भरजे धस्ती व्योम;
हृद-कंदरमां नित्य हे, शुंजन हरि हरि ॐ !

चेतन तारा भावनुं, प्रगटे रोमेरोम;
पुलकित हृदये हे सदा, शुंजन हरि हरि ॐ !

चेतन भरजे ज्वने, भरजे दिलमां जेम;
पणपण हृदये हे प्रखु ! शुंजन हरि हरि ॐ !

लीकी हरियाणी करो, ज्वन केरी सोम;
प्रकुलित हृदये हुं कहुं, हरि हरि हरि हरि ॐ !

आंतर मम निर्बाय करो, ज्य शुरु ज्य शुरु ॐ !
यरणुकमण चित जेडने, हरि हरि हरि हरि ॐ !

ਜਵਨ ਤਵ ਚਰਣੇ ਪਛਾ, ਜਥ ਗੁਰੂ ਜਥ ਗੁਰੂ ਤੌਂ !
ਸਫ਼ਗੁਰੂ ਗੋਵਿੰਦ ਏਕ ਹੈ, ਹਰਿ ਹਰਿ ਹਰਿ ਹਰਿ ਤੌਂ !

ਅਂਤਰ ਮਮ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰੋ, ਜਥ ਗੁਰੂ ਜਥ ਗੁਰੂ ਤੌਂ !
ਅਂਤਰਤਮ ਤਵ ਵਾਸ ਹੈ, ਹਰਿ ਹਰਿ ਹਰਿ ਹਰਿ ਤੌਂ !

ਨਿਰਾਕਾਰ ਨਿਰ੍ਗਣੁ ਪ੍ਰਭੁ ! ਜਥ ਗੁਰੂ ਜਥ ਗੁਰੂ ਤੌਂ !
ਸਾਕਾਰੇ ਸਗੁਣੇਸ਼ ਤੁਂ, ਹਰਿ ਹਰਿ ਹਰਿ ਹਰਿ ਤੌਂ !

ਪਰਾਖਾ ਪਰਮੇਸ਼ ਤੁਂ, ਜਥ ਗੁਰੂ ਜਥ ਗੁਰੂ ਤੌਂ !
ਅਭਿਲ ਵਿਥਨੇ ਨਾਥ ਤੁਂ, ਹਰਿ ਹਰਿ ਹਰਿ ਹਰਿ ਤੌਂ !

ਰਟਣੁ ਛੁਫੇ ਪਗਪਗ ਕੁਝੁ, ਜਥ ਗੁਰੂ ਜਥ ਗੁਰੂ ਤੌਂ !
ਸਤਵਨ ਸਾਜਨ ਪਹ-ਅਰੰਨਾ, ਹਰਿ ਹਰਿ ਹਰਿ ਹਰਿ ਤੌਂ !

ਸਾਤਦਲ ਪੜ੍ਹ ਪਹੇ ਧੜੁਂ, ਜਥ ਗੁਰੂ ਜਥ ਗੁਰੂ ਤੌਂ !
ਸਾਤ ਸਾਤ ਨਮਨ ਛੁਫੇ ਕੁਝੁ, ਹਰਿ ਹਰਿ ਹਰਿ ਹਰਿ ਤੌਂ !

ਧੂਪ ਫੀਪ ਛੁਫ ਸਤੋਤ੍ਰ ਹੈ, ਜਥ ਗੁਰੂ ਜਥ ਗੁਰੂ ਤੌਂ !
ਧਾਂਟਾਰਵ ਮਨ ਮਂਡਿਦੇ, ਹਰਿ ਹਰਿ ਹਰਿ ਹਰਿ ਤੌਂ !

हरिः ॐ

आदती हीप हृष्टे जणो, जय गुरु जय गुरु ॐ !
मंगल गीत हृष्टे वर्षे, हरि हरि हरि हरि ॐ !

लावोहय हृष्टे थजे, जय गुरु जय गुरु ॐ !
हृष्ट-कंदर उज्जवल करो, हरि हरि हरि हरि ॐ !

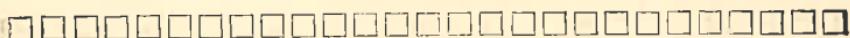
सहश्रु चेतन लावनु, आवाहन कुं आज;
नीरवता करण्णामहीं, प्रगटो मुक्ति काज !

मनसा वाचा कर्मणा, शरण्णागतिनो लाव;
सहश्रु चरण्णामां वही, नीरवता रेताव.

काम कोध अलिमाननां, गाठ तिभिर धेराय;
प्रेमोहय हृष्टे थजे, तेज-किरण रेताय !

आराधन तव नामनु, नित्य निरंतर थाव;
नाथ ! हृष्टयमां लावनो, चेतन-हीप जगाव !

मंगल भूति लावनी, मंगल उण्यो भाख;
तेजतिभिरभय आ जगे, प्रसरी चेतन-आण !

મંગલ જન્મ થયો પ્રભુ ! મંગલ ગીત ગવાય;
મંગલમય કેરી હૃદે, મંગલ જ્ય જ્ય થાય.

ਮੰਗਲ ਜੁਵਨ-ਸਾਵਨਾ, ਮੰਗਲਮਥ ਮਮ ਨਾਥ !
ਮੰਗਲ ਮੰਗਲ ਵਰਤਿਲੇ, ਮੰਗਲ ਤਵ ਸੰਗਾਥ.

નાથ ! કરું દિલથી તને, કોટિ આજ પ્રણામ !
જન્મ થયો શુલ આ જગે, હરવા તાપ તમામ.

સાવ-અરણુ વહેનો હુંદે, પદપ્રકાલન કાજ; પૂજન અર્થન સાવનું, કરું ઉમર્ગે આજ.

સ્થળ કાળે મર્યાદ ના, મંગલ મિલન થાય; આવ-સમરણ દિલમાં થતાં, દિલનું એકચ સધાય.

‘ભાવ તણું ઉદ્ઘિ મહીં’, કરવું મારે સનાન;
નાથ ! હૃદયના ભાવનું, દેને મોંધું દાન.

नाथ ! कृपा-करुणा तरें, वरसावे। वरसाद;
चरण सभीप सरती रहुं, पाभी ग्रेम-प्रसाद.

अंतर-द्वारा भूलतां, प्रवेश हितमां थाय;
अंधारा अंतर महीं, ज्येष्ठि तव रेखाय.

चरणुकमण प्रार्थी रहुं, लणी लणी तुझ नाथ !
लव-रणना भीषणु पथे, हेजे तारो साथ.

लाव तथुं भासुं प्रसु ! बांधी हेजे साथ;
ऐकल ज्ञवन-वाटमां, चेतननो संगाथ,

नाथ मिलन कुरो हूहे, उमंग पारावार;
चेतनना लुभपाशमां, हिल बाधे। किरतार.

चरणुकमणमां नाथना, बांधुं हिलना होर;
भमता मायाने त्यजु, अनन्तं प्रेम-विलोर.

ભાવાંજલિ

હરિઃ ૩

“નેવો તને અનુભવ્યો પ્રભુ, ઉર જેણે,
તેઓ તને નિજ મને ત્યમ ઓળખે છે;
ભાસ્યો ન એકસરખો કદી કોઈને તું,
એવા પ્રભુ, હૃદયથી તુજને નમું હું.”

“સહેનેય હુર આણુમાત્ર નથી પ્રભુ, તું,
નિત્યે મુકામ નિજ પાસ કરે પ્રભુ, તું;
ને ચંથિ તોડી જ જુએ, ઉર પાસ છે તું,
એવા પ્રભુ હૃદયથી તુજને નમું હું.”

(તુજ ચરણુમાંથી પૂર્ણ શ્રીમેટા)